

KU LEUVEN

GROEP BIOMEDISCHE WETENSCHAPPEN

FACULTEIT BEWEGINGS- EN REVALIDATIEWETENSCHAPPEN

Een studie van het sociaal kapitaal bij etnische sportclubs

door Idris Haesendonck

masterproef aangeboden tot het behalen
van de graad van Master of Science in
de lichamelijke opvoeding en de
bewegingswetenschappen

o.l.v.

prof. B. Vanreusel, promotor

LEUVEN, 2013

KU LEUVEN

GROEP BIOMEDISCHE WETENSCHAPPEN

FACULTEIT BEWEGINGS- EN REVALIDATIEWETENSCHAPPEN

Een studie van het sociaal kapitaal bij etnische sportclubs

door Idris Haesendonck

masterproef aangeboden tot het behalen
van de graad van Master of Science in
de lichamelijke opvoeding en de
bewegingswetenschappen

o.l.v.

prof. B. Vanreusel, promotor

LEUVEN, 2013

Woord vooraf

Graag zou ik mijn promotor Prof. Bart Vanreusel willen bedanken voor zijn bijsturing, zijn waardevolle feedback en zijn geduld. Ik waardeerde in het bijzonder de vrijheid die mij gelaten werd bij de planning van het onderzoek.

Mijn dank gaat ook uit naar de contactpersonen van de onderzochte sportclubs. Niet alleen tijdens, maar ook na de interviews ontstonden er boeiende gesprekken met hen.

Daarnaast wil ik Jaak Billiet bedanken voor de feedback die hij me gaf voor het opstellen van de vragen uit het interview.

Ook wil ik mijn ouders bedanken voor de hulp en natuurlijk de mogelijkheid om te studeren aan de KU Leuven

Leuven, mei 2013

I.H.

Situering

Het onderwerp van dit eindwerk situeert zich in het studiedomein van de sportsociologie. Dit studiedomein kreeg toenemende academische aandacht door de oprichting van The North American Society for the Sociology of Sport in 1978 (Lueschen, 1980). Binnen de Faculteit van Bewegings- en Revalidatiewetenschappen kunnen we dit kaderen in het Departement Kinesiologie. Onderzoek binnen het domein van de sportsociologie wordt in het Departement Kinesiologie voornamelijk onderzocht in de onderzoeksgroep Sport- en Bewegingsbeleid.

Als gevolg van migratiegolven ontstonden de eerste etnische sportclubs. Één van de oudste onderzoeken rond etnische sportclubs dateert van 1968 (Pooley, 1968). Pooley hanteerde als eerste in wetenschappelijk werk het begrip etnische sportclub. Hij bestudeerde daarvoor etnische voetbalclubs in Milwaukee, Verenigde Staten.

Sociaal kapitaal is een veel gebruikte term binnen sociaalwetenschappelijk onderzoek. Hoewel het concept al eerder werd beschreven, was het Putnam (1995) die deze term als eerste introduceerde. Verenigingen en ook sportverenigingen, waren volgens onderzoek van Putnam een bron voor sociaal kapitaal.

Studies die deze twee begrippen combineren, namelijk sociaal kapitaal binnen etnische sportclubs zijn eerder recent. Krouwel en Boonstra (2001) schreven in een samenbundeling van onderzoeken in Nederland rond etnische tweedeling binnen verschillende sferen van de samenleving over de ‘etnische tweedeling in sport’. Verweel (2005) onderzocht enkele jaren later de ontwikkeling van sociaal kapitaal bij zowel gemengde als gescheiden etnische sportclubs in Nederland. Nederlands onderzoek is wat dit domein betreft een koploper. Recent deed Spaaij (2012) interessant onderzoek naar sociaal kapitaal bij Somalische sportclubs in Australië. In België blijft onderzoek rond dit fenomeen tot op heden eerder beperkt. Vandaar de stimulans tot het onderzoeken van dit fenomeen en er een masterproef aan te besteden.

1. Krouwel A en Boonstra N (2001) Etnische tweedeling in sport en vrijetijdsbeoefening. In: Duyvendak JW en Veldboer L (eds) *Meeting point Nederland*. Amsterdam: Boom, pp.74-100.
2. Pooley JC (1968) *Ethnic soccer clubs in Milwaukee: a study in assimilation*. University of Wisconsin, Madison.
3. Putnam RD (1995) Bowling Alone: America's Declining Social Capital. *Journal of Democracy* 6(1): 65-78.
4. Spaaij R (2012) Beyond the playing field: Experiences of sport, social capital, and integration among Somalis in Australia. *Ethnic and Racial Studies* 35(9): 1519-1538.
5. Verweel P (2005) Kleurrijke zuilen. Over de ontwikkeling van sociaal kapitaal door allochtonen in eigen en gemengde sportverenigingen. *Vrijetijdstudies* 23(4) 7-22.

Een studie van het sociaal kapitaal bij etnische sportclubs.

Idris Haesendonck

KU Leuven, België

Abstract

Door gebruik te maken van Putnam's theoretisch kader over bonding, bridging en linking sociaal kapitaal, werd in dit artikel onderzoek gedaan naar sociaal kapitaal in etnische sportclubs. Er werd eveneens getracht om de onderzochte etnische sportclubs te plaatsen binnen het huidige georganiseerde sportlandschap. Hiervoor werden 5 sportclubs uit 2 Belgische grootsteden via gestructureerde open interviews onderzocht. De interviews werden steeds uitgevoerd met sleutelpersonen van de bestudeerde sportclubs. Voor het situeren van de etnische sportclubs in het sportlandschap werden de resultaten vergeleken met twee studies die een profiel schetsen van de traditionele sportclub (een studie van het Dynamo Project en Bloso, 2012 en een van Scheerder et al, 2010). Uit de bevindingen van deze studie is gebleken dat geen van de 5 etnische sportclubs zich isoleerde van het huidige sportlandschap. Er konden verschillende situaties aangetroffen worden waar sociaal kapitaal werd ontwikkeld. Dit onderzoek veronderstelt dat er overwegend bonding sociaal kapitaal wordt ontwikkeld bij de onderzochte clubs. Eveneens aanwezig, maar in mindere mate, waren er voorbeelden van bridging sociaal kapitaal te vinden. Het opbouwen van linking sociaal kapitaal buiten de etnische gemeenschap bleek gering te zijn.

Key words

Etniciteit, sportclubs, bonding sociaal kapitaal, bridging sociaal kapitaal, linking sociaal kapitaal

Corresponding author:

Idris Haesendonck, KU Leuven, Tervuursevest 101, 3001 Leuven.

Email: idris.haesendonck@student.kuleuven.be

Samen of gescheiden sporten?

Deze studie heeft als doel om de rol, het functioneren en de plaats van etnische sportclubs in het georganiseerde sportlandschap te bestuderen en om bij te dragen tot een beleidsvisie over deze specifieke vorm van sportorganisatie. Er wordt dieper ingegaan op het begrip sociaal kapitaal. Namelijk de gedeelde waarden en normen die leiden tot vertrouwen tussen verschillende actoren in een samenleving. Hiertoe behoren de sociale connecties en netwerken die een persoon opbouwt in de samenleving. Er wordt besproken welke rol sportclubs hierin spelen en meer specifiek wordt het sociaal kapitaal binnen homogene etnische sportclubs bekeken. Etnische sportclubs worden gedefinieerd als sportclubs waarvan het ledenbestand bestaat uit mensen met dezelfde etnische afkomst. Etniciteit is een brede en complexe term. Ter verduidelijking wordt het begrip etnische sportclub in deze studie enkel gebruikt voor sportclubs die een ledenbestand hebben met voornamelijk één nationaliteit. Dit hebben we gedaan door observaties via interviews bij een selectie van 5 stedelijke etnische sportclubs. Volgende onderzoeksvragen worden beantwoord: Waar bevinden ze zich in het sportlandschap ten opzichte van andere clubs? Welke problemen ondervinden zij? Welk sociaal kapitaal wordt er opgebouwd bij deze etnische sportclubs? Welk beleid wordt er best gevoerd ten opzichte van etnische sportclubs?

Tot en met de jaren zestig van de twintigste eeuw was sporten een elitaire aangelegenheid, gedomineerd door blanke mannen uit hoge sociale klassen (Crum, 1991). Toen al sterk gescheiden volgens geloofsgemeenschap, bijvoorbeeld Protestants of Katholieke sportverenigingen, of levensovertuiging (Duke en Renson, 2003). Gaandeweg werd sport als onderdeel van de samenleving gedemocratiseerd, een grotere participatiegraad ging gepaard met een hogere deelname uit verschillende sociale bevolkingsgroepen (Scheerder et al, 2013). De traditionele scheidingslijnen in de samenleving en in de sport vervaagden, maar werden vervangen door nieuwe scheidingslijnen. Zo ontstonden er arbeidersbewegingen met hun eigen arbeiderssportclubs, zoals de Belgische Arbeiderssportbond, die hun eigen sportcompetities hadden (Vanderbeke, 2005). De Christelijke arbeidersbeweging bijvoorbeeld richtte in 1925 de KAJ op om zich te profileren door middel van sport (Gerard, 1991). Samen met de instroom van immigranten ontstonden ook de eerste etnische sportclubs. De studie van Pooley (1968), *ethnic soccer clubs in Milwaukee: a study in assimilation*, was één van de 1ste onderzoeken die deze term academische betekenis gaf. In Duitsland zag de eerste Turkse sportclub in 1960 het licht (Blecking, 2008), voor België zijn er hiervoor geen gegevens. Gedurende lange tijd was het actief beoefenen van sport in eigen etnische club geaccepteerd

(Veldboer et al, 2010). Hedendaagse participatiepatronen laten zien dat er nog steeds een sterke scheiding is naar sekse, leeftijd, etniciteit en opleidingsniveau (Veldboer et al, 2010).

Hoewel etnische minderheden vaak sporten in clubs met een heterogene samenstelling, wordt er toch ook gekozen om bewust te sporten in eigen georganiseerde etnische sportclubs (Janssens et al, 2003). Dit gescheiden organiseren, zij het op vlak van geloofsovertuiging, etnische achtergrond of seksuele voorkeur, wordt vaak als ‘niet nodig’ beschouwd (Buijs et al, 2008). Zo werd er in Rotterdam onderzoek verricht naar de houding van de bevolking ten aanzien van aparte sportclubs. Men kwam tot het volgende resultaat: ongeveer 90 procent keurde deze zelforganisatie af indien men vroeg naar de opinie over separate sportbeoefening door mensen van dezelfde afkomst (Rijpma, 1998). Opmerkelijk is dat burgers van allochtone afkomst dit zelf afkeuren, zelfs diegene die lid zijn van dergelijke sportclubs (Veldboer et al, 2010). Sociologisch onderzoek wijst uit dat dit hen belemmert om sociaal te integreren. Ze kiezen als het ware zelf voor interne integratie, de integratie binnen hun eigen gemeenschap. Sociale onderzoeken stellen dat culturele scheiding (en geografische segregatie) leiden tot sociale en politieke marginalisering (Krouwel et al, 2006).

Indien men echter vraagt naar de houding ten opzichte van apart sporten volgens leeftijd, fysieke handicap, geslacht of fysieke vaardigheden is dit echter volledig geaccepteerd door het merendeel van de bevolking (Veldboer et al, 2010). Van Daal et al (2006) stellen dat etnische sportclubs voor de leden ervan enkele voordelen bieden die traditionele sportverenigingen niet garanderen. Er wordt verondersteld dat het soms een keuze is tussen sporten in een etnische vereniging of helemaal niet sporten. De etnische sportbeoefenaars voelen zich meer betrokken bij hun club en zetten zich er meer voor in. Verder biedt de etnische sportclub voor hen ook een mogelijkheid tot emancipatie in hun eigen gemeenschap (Van Daal et al, 2006). Bovendien heeft in België elke burger het recht om een eigen vereniging op te starten, zo ook etnische sportverenigingen. Verweel (2005) spreekt in die zin van het onverenigbaar zijn van het recht van allochtonen om zich te organiseren in dergelijke verenigingen en de maatschappelijke acceptatie van deze organisaties. De vraag is dus hoe het beleid zich zou moeten opstellen ten opzichte van de zelforganisatie van deze etnische verenigingen.

Etnische sportclubs versus traditionele sportclubs

Om de onderzochte etnische sportclubs op een aantal vlakken te situeren in het huidig sportlandschap wordt er gebruik gemaakt van 2 studies die een representatief aantal Vlaamse

sportclubs analyseerden en in beeld brachten. Er wordt getracht een beeld te scheppen van de traditionele sportclubs in België om dan later in dit artikel, deze gegevens te toetsen aan de gegevens van de etnische sportverenigingen.

Eenzijds is er de recente Grote Sportclubenquête uitgevoerd door Bloso en het Dynamo Project, aangevuld met gegevens uit de Sportdatabank Vlaanderen (Dynamo Project en Bloso, 2012). In deze studie werden 15.272 sportclubs bevestigd in het voorjaar van 2012. De responsgraad bedroeg 11.4%. Anderzijds worden de bevindingen van de basisrapportering over het Vlaamse Sportclub Panel, uitgevoerd door Scheerder et al (2010), gehanteerd. Deze studie bereikte direct en indirect via contact met gemeentelijke sportdiensten 4700 sportclubs en hadden een responsratio van 13.8%. De bruikbare gegevens uit beide studies worden weergegeven in tabel 1.

Uit deze bevindingen blijkt dat Vlaanderen een groot aandeel kleine sportclubs telt. De studie van Dynamo Project en Bloso (2012) stellen dat 67% van de bevestigde sportclubs zich bij de categorie onder de 60 leden bevindt. Wanneer men enkel de sportclubs met minder dan 20 leden telt, bekomt men 36%. Bij Scheerder et al (2010) vinden we andere resultaten, het aandeel kleine clubs (<61 leden) bedraagt hier maar 52%. Van de totale steekproef gaat 67% van de sportclubs actief op zoek naar nieuwe leden (Dynamo Project en Bloso, 2012).

Een van de knelpunten van vele sportverenigingen is een tekort aan vrijwilligers. Respectievelijk 37% geeft een tekort aan voor een behoorlijke dagelijkse werking volgens het onderzoek van het Dynamo Project en Bloso (2012). Dit cijfer loopt op tot 46% bij de resultaten van Scheerder et al (2010) en ligt iets hoger voor de kleinere sportclubs.

Ook sportaccommodatie wordt gezien als één van de knelpunten bij Vlaamse sportclubs. Scheerder et al (2010) stelden vast dat 67% van de onderzochte sportclubs over geen eigen accommodatie beschikken. Dit cijfer ligt wederom hoger voor de kleinere verenigingen, namelijk 83%. Onvoldoende uren sportaccommodatie ter beschikking en daardoor onvoldoende trainingsmogelijkheden werd door 25% als een probleem ondervonden (Dynamo Project en Bloso, 2012).

Een derde knelpunt betreft de financiële aspecten. Dit werd door beide studies eveneens onderzocht. Beide studies zijn hier niet te vergelijken omwille van hun verschillende vraagstelling. Maar aan de hand van de resultaten van Scheerder et al (2010) blijkt dit probleem nog binnen de perken. Slecht 3% geeft aan zich in een problematische financiële situatie te bevinden.

Verder gaf de studie van het Dynamo Project en Bloso (2012) aan dat 83% van alle ondervraagden zich reeds heeft aangesloten bij een erkende Vlaamse sportfederatie en dat de kwalificatiegraad van aangestelde trainer ondertussen 40% bedraagt.

Overigens werd gepolst naar de statuten van participerende sportclubs. De onderzoekers vonden dat 57% zich organiseert als een feitelijke vereniging, dus zonder rechtspersoonlijkheid en met onbeperkte aansprakelijkheid voor de leden en 30% als een vzw, met rechtspersoonlijkheid en met beperkte aansprakelijkheid voor de leden (Dynamo Project en Bloso, 2012). Deze cijfers hieromtrent waren afwijkend bij de bevraging van Scheerder et al (2010), respectievelijk 42% en 49%.

Tabel 1. Profiel van traditionele sportclubs.

	Dynamo Project en Bloso (2012)	Scheerder en Vos (2010)
Responsaantal sportclubs	1,749	651
Leden		
Ledenaantal sportclubs	Klein (<60 leden): 67,2% Middelgroot (60-200): 22,1% Groot (>200): 10,7%	Klein (<61 leden): 52,5% Middelgroot: (61-199): 30,1% Groot (>200): 17,4%
Gemiddeld	(<20: 36,0%)	
Evolutie	82,6	117
-Daling		
-Stabiel	N.v.t.	18,0%
-Stijging		52,9%
Inspanningen rekrutering leden		29,0%
-Ja	66,8%	N.v.t.
-Neen	10,6%	
-Geen mening/N.v.t.	22,6%	
Vrijwilligersbestand		
Gemiddeld aantal vrijwilligers per sportclub	22	N.v.t.
Voldoende vrijwilligers voor dagelijkse werking?	37,0%	46,0% (<61 leden: 48,8%)
Accommodatie		
Geen eigen sportaccommodatie	N.v.t.	67,1% (<61 leden: 83,0%)
Onvoldoende uren sportaccommodatie ter beschikking	25,5%	N.v.t.
Financieel	Financiële situatie laat toe om nieuwe initiatieven te nemen	Financiële toestand
	Eens: 37,9%	Gezond: 73,4%
	Geen mening: 24,5%	Redelijk: 23,5%
	Oneens: 30,3%	Minder gezond: 3,0%
Gemiddeld lidgeld	84,63 € (<61 leden: 68,05€)	N.v.t.
Grootste uitgaven	1) Accommodaties en materiaal (32,7%) 2) Lidgeld en verzekering (22,4%) 3) Vergoedingen (14,0%)	1) Huur en materiaal (33,9%) 2) Lidgeld en verzekering (22%) 3) Vergoedingen (14,4%)
Grootste inkomsten	1) Lidgelden (47,7%) 2) Kantine + nevenactiviteiten (12,59%) 3) Sponsoring (12,2%)	1) Lidgelden (41,4%) 2) Geldacties + evenementen (15,4%) 3) Sponsoring (13,3%)

Aangesloten bij een erkend Vlaamse federatie Statuut	83,1%	N.v.t.
-Feitelijke vereniging	56,6%	42,3%
-VZW	29,8%	48,7%
Kwalificatiegraad trainers/verantwoordelijken	40,2%	N.v.t.

Sociaal kapitaal en sportclubs

De theorie rond sociaal kapitaal vindt zijn oorsprong lang voor Robert D. Putnam, maar deze politicoloog gebruikte deze term voor het eerst expliciet in zijn werk *Bowling Alone: America's Declining Social Capital* (Putnam, 1995). De term sociaal kapitaal verwijst naar de sociale netwerken waarin bruikbare contacten, kennis en vaardigheden worden verworven, waar normen en waarden ontwikkeld worden en waar vertrouwen wordt gecreëerd in andere leden van de samenleving (Verweel et al, 2006). Dit ontstaat voornamelijk door de participatie aan gedeelde activiteiten die zowel in formele zin kunnen plaatsvinden (als deelname aan bijvoorbeeld organisaties, verenigingen, ...) als bij informele contacten (bijvoorbeeld contact met burens, vrienden, ...). Dit sociaal kapitaal helpt om beter te functioneren in de samenleving. Ook de samenleving als geheel heeft hier baat bij, aangezien een groot collectief sociaal kapitaal meer veralgemeend vertrouwen schept. Men kan zeggen dat samenlevingen met een groter of minder groot collectief sociaal kapitaal respectievelijk een hogere of minder hoge mate van sociale cohesie bezitten (Putnam, 2000).

In diezelfde literatuur onderscheidt men drie vormen van sociaal kapitaal: bonding (samenbindend), bridging (overbruggend) en linking. Bonding sociaal kapitaal verwijst volgens Putnam naar alle contacten en netwerken die gelegd worden met mensen uit de eigen sociale bevolkingsgroep. Hierbij zal men de eigen identiteit trachten te versterken. Men spreekt op collectief niveau dan van het ontwikkelen van een veralgemeend vertrouwen binnen de eigen gemeenschap (Celis et al, 2010).

Bridging sociaal kapitaal slaat op alle contacten en netwerken gelegd buiten de eigen sociale bevolkingsgroep. Hierbij leert men o.a. omgaan met andersdenkenden (Putnam, 2000). Dit noemt men ook wel het ontwikkelen van een veralgemeend vertrouwen in mensen buiten de eigen gemeenschap (Celis et al, 2010).

Linking sociaal kapitaal omvat de contacten tussen mensen met diverse invloeden. Men spreekt over het ontstaan van netwerken tussen verschillende instituties of organisaties in de samenleving (Woolcock, 2001).

Overal waar men betekenisvolle contacten legt, verwerft men sociaal kapitaal. Dit kan op de werkvloer, de plaatselijke schaakclub, de supportersgroep, ... De Tocqueville stelde al in 1840 dat verenigingen binnen een samenleving een goede 'leerschool van de democratie' zijn (Krouwel en Boonstra, 2001). Men leert er met anderen omgaan, samen dingen bereiken, tot compromis komen, etc. We spreken van een groei van de civil society (het maatschappelijke middenveld) in een samenleving indien er een toename is in het aantal formele en informele verenigingen (Rueschemeyer et al, 1992).

De mogelijkheid via te sporten en meer bepaald binnen een vereniging, iemands sociaal kapitaal te vergroten werd door een aantal onderzoekers, maar vooral door beleidsmakers aangekondigd (Veldboer et al, 2010). Zo kent het Europese beleid via het Verdrag van Amsterdam (1997) sport zowel identiteitsbevestigende (bonding) als identiteitsoverstijgende (bridging) functies toe (Veldboer et al, 2010).

Volgens Janssens et al (2003) zijn één van de belangrijkste redenen waarom mensen sporten het sociale karakter ervan. We willen er nieuwe mensen leren kennen of contacten onderhouden. Vooral in teamsporten zijn er sterke interacties, samen winnen. Samen douchen, samen na de wedstrijd nog iets gaan consumeren, ... Brinkhof (1998) van zijn kant stelt dat sport de mogelijkheid zou bieden om zich te identificeren met bepaalde groepen. Beide auteurs wijzen op het bonding potentieel van het sporten in clubverband. Ook voor het ontwikkelen van bridging sociaal kapitaal bestaan er argumenten. Sport zou sociaal neutraal zijn door de vrijwillige en non-utilitaire contacten die er gelegd worden. Dit maakt contacten tussen verschillende sociale groepen dus eenvoudiger (Elling, 2004). Een studie (Roes, 2003) gaf aan dat sporters meer kansen hebben om mensen van andere culturele groepen te ontmoeten dan mensen die niet deelnemen aan sportactiviteiten.

Sport wordt als deel van de samenleving, naast school en de werkvloer, een socialiserende factor toegekend (Vanreusel et al, 1992). Mede door het feit dat men er een groot deel van de bevolking mee kan bereiken, de sportparticipatiegraad in Vlaanderen blijft immers stijgen (Scheerder et al, 2013) is sport volgens velen dus een sociaal bindmiddel met veel potentieel. Men beschouwt sport in deze zin als een maatschappelijk functioneel gegeven en niet zozeer als doel op zich. Het is niet zozeer het verschaffen van werk of het opbrengen van inkomsten, maar de mogelijkheid tot meer sociale samenhang in de samenleving die de beleidsmakers als argumenten aanhalen om de sportparticipatie te promoten.

Voorgaande positieve eigenschappen tot het ontwikkelen van sociaal kapitaal via sport in een vereniging worden wel eens in vraag gesteld. Verschillende studies wijzen uit dat

samen sporten maar zeldzaam leidt tot hechte vriendschappen. Vaak blijft het enkel bij samen sporten (Elling et al, 2001). Nixon en Howard (1993) geven verder aan dat er door sporten eerder vriendschapsnetwerken ontstaan. Elk met hun eigen normen en omgangsvormen, maar hierbinnen vindt men vaker losse vriendschappen en die kunnen dynamisch en variabel zijn. Vermeulen et al (2009) geven in dit verband een bijzonder fenomeen aan: sporters hebben vaak meerdere identiteiten en ze kunnen zich met meer dan alleen één specifieke sportclub identificeren.

Een aantal onderzoekers hebben kritiek op het idee van bridging sociaal kapitaal in sport. (Arai, 2003; Verweel, 2005; Janssens et al, 2003; Van der Meulen en Ultee, 2006). Juist het hiervoor aangehaalde bonding zou vaak voor weinig openheid en wantrouwen naar de andere zorgen (Arai, 2003). Er wordt gesteld dat competitie tot een wij-zij houding leidt en dat dit zelfs nefast kan eindigen. Verweel (2005) merkt op dat er in de sport meer bonding sociaal kapitaal wordt opgebouwd, het is meer vertrouwelijk en ongedwongen om met gelijkgezinden te sporten. Janssens et al (2003) trekken eveneens de notie dat sporten sociaal neutraal zou zijn sterk in twijfel, zoals elke sociale sfeer is ook sport overheerst door de bredere maatschappelijke waarden- en machts patronen. Volgens Van der Meulen en Ultee (2006) heeft sport eerder een statusbevestigende rol dan een overbruggende rol. Men zal daardoor eerder geneigd zijn om sport te beoefenen binnen de eigen sociale groep in plaats van nieuwe horizonten te gaan verkennen.

Sociaal kapitaal binnen etnische sportclubs

De mate van bonding en bridging binnen gescheiden en gemixte etnische sportclubs werd ook reeds onderzocht (Elling et al, 2001, 2004; Ager en Strang, 2004; Krouwel et al, 2006; Spaaij, 2012). Hoewel alloctonen op jonge leeftijd nog vaak gemengd sporten, zullen ze rond hun puberteit steeds meer in eigen kring gaan sporten (Elling et al, 2001). Elling et al (2001) verklaren dit aan de hand van hun drang naar identificatie met hun cultuur. Sport is voor deze groep nog meer een manier van identiteitsbevestiging (Elling et al, 2001). Ager en Strang (2004) stellen zelfs dat deze mate van bonding sociaal kapitaal cruciaal is voor hen. Die identificatie met hun specifieke etniciteit, cultuur of religie zien ze als noodzakelijk om niet te assimileren met de meerderheidscultuur. Krouwel et al (2006) en Verweel (2005) stellen dat de mate van bonding binnen dergelijke verenigingen opmerkelijk hoger ligt dan binnen de meer traditionele sportclubs. Ze spenderen meer uren binnen de sportclub, maar ook buiten de sporturen hebben ze vaker contact. Vaker helpen ze elkaar met zaken die niet sport-

gerelateerd zijn, zoals verhuizen, geld lenen en samen met de wagen rijden. Ook de gesprekken van de leden van etnische sportclubs gingen dieper dan alleen alledaagse onderwerpen. Men kan stellen dat er indicaties zijn dat er in etnische sportverenigingen hechtere banden ontstaan tussen de leden.

Aangezien leden van gescheiden etnische sportclubs afzonderlijk sporten is er weinig potentieel voor bridging als opbouw van sociaal kapitaal. Dit onderzochten Elling et al (2004) wel bij sportverenigingen waar men zowel mensen van autochtone als van allochtone origine aantreft. Elling et al (2004) ondervonden in hun onderzoek dat etnische menging in een sportclub onproblematisch was, maar dat er in praktijk niet vaak bridging werd ontwikkeld na het sporten. Zoals eerder aangehaald ontstaan er maar zeldzaam hechte vriendschappen onder de verschillende sociale groepen binnen dit soort sportclubs. Bijvoorbeeld in de kantine na de training zag men vaak een scheiding van de verschillende groepen.

Wat nog al eens over het hoofd wordt gezien is dat men vaker bij etnisch homogene sportclubs een meer heterogene samenstelling naar leeftijd, sekse en socio-economische achtergrond aantreft (Spaaij, 2012). Spaaij (2012) merkte verder op dat verschillende bevolkingsgroepen uit Somalië als immigranten samen het speelveld vonden in Australië. Vooral op vlak van opleidingsniveau trof men een grotere diversiteit aan ten opzichte van de meer traditionele sportclubs. Men zou kunnen stellen dat er dus een zekere mate van bridging sociaal kapitaal wordt ontwikkeld in Spaaij's onderzochte etnische sportverenigingen.

Methodes

Om een beter zicht te krijgen op het verworven sociaal kapitaal en de mate van integratie in het sportlandschap van etnische sportclubs werd er gebruik gemaakt van 5 case studies. Deze werden door middel van natural sampling gezocht. Enerzijds door contacten te leggen met de desbetreffende gemeentelijke of stedelijke sportdiensten. Anderzijds door het bevragen van contactpersonen in de sociaal-culturele sector die omwille van hun profiel dicht aansloten bij het onderwerp. Zo werden 21 voor het onderzoek geschikte potentiële etnische sportclubs telefonisch gecontacteerd, waar niet mogelijk elektronisch. Vijf sportclubs reageerden positief, wat resulteert in een responsgraad van 23,8%. Van de overige 16 verenigingen reageerden er 5 niet. 8 sportclubs waren niet geïnteresseerd in een eventuele samenwerking. De resterende 3 annuleerden de gemaakte afspraak. Deze responsgraad is aan de lage kant, gezien in sportwetenschappelijk onderzoek vaak hogere responsgraden behalen. Dit kan te wijten zijn aan verschillende factoren. Zo was er bij 7 sportclubs een taalbarrière, 5 sportclubs

werden gecontacteerd in het Frans, 2 sportclubs in het Engels. Van deze 7 verenigingen kon er maar één aangespoord worden om mee te werken. De communicatie met de rest van de sportclubs gebeurde in het Nederlands. 5 sportclubs werden elektronisch gecontacteerd. Hierop reageerde eveneens maar 1 sportclub. Het is mogelijk dat de respondenten in deze studie minder geneigd zijn om te participeren aan dit soort wetenschappelijk onderzoek.

Tabel 2. Selectie van cases

Sportvereniging	Datum interview – functie geïnterviewde	Informatie
Polonia Football Club	28 maart 2013 - secretaris	Antwerpse voetbalclub met Poolse identiteit. A-ploeg en senioren ploeg. Oprichtingsjaar 1989
Pakistan Cricket Club of Belgium Greens	4 april 2013 - secretaris	Brusselse cricketclub met Pakistaanse identiteit. 1 professionele A-ploeg. Oprichtingsjaar 1980.
Taekwondo Gharrafi	8 april 2013 - oprichter	Antwerpse taekwondoclub in Borgerhout met Marokkaanse identiteit. 2 jeugdgroepen. Oprichtingsjaar 2011
Football Club Türksport Antwerpen	9 april - bestuurslid	Antwerpse voetbalclub met Turkse identiteit. A-ploeg, seniorenploeg en jeugd ploegen. Oprichtingsjaar 1975.
Taekwondo Aarab Antwerpen	11 april 2013 - oprichter	Antwerpse taekwondoclub met overwegend Marokkaanse identiteit. 4 verschillende groepen. Oprichtingsjaar 1983.

Interviews

Gegevens over de geselecteerde verenigingen werden verzameld door het gebruik van gestructureerde open interviews. Omwille van het exploratief karakter van deze studie leek de keuze voor interviews om de data te verzamelen aangewezen. Het interview werd in verschillende thema's en subthema's gerangschikt om een vaste structuur te creëren. Sleutelfiguren van de desbetreffende clubs werden gecontacteerd en geïnterviewd voor, tijdens of na wedstrijden of trainingen. Deze sleutelfiguren waren allen mannen binnen de leeftijdscategorie 34 en 56 jaar. Ontbrekende kwantitatieve gegevens werden na het interview opgevraagd via e-mail. Tijdens het interview werd gepolst naar zowel kwantitatieve als kwalitatieve antwoorden. Enerzijds voor de vergelijking met de traditionele sportclubs door middel van de resultaten van de Grote sportclubenquête (Dynamo Project en Bloso, 2012) en de studie van Scheerder et al (2010) te toetsen aan de resultaten bekomen uit de interviews. Anderzijds voor het achterhalen van het verworven sociaal kapitaal binnen deze etnische sportclubs. Alle interviews waren face-to-face interviews, steeds met niet meer dan één

sleutelfiguur van de desbetreffende sportclub. Het is mogelijk dat de resultaten onderhevig waren aan een interviewer bias. Dit is een beïnvloeding van de respondenten door de aanwezigheid van een interviewer. Wel kon er door deze vorm van dataverzameling dieper ingegaan worden op bepaalde antwoorden en was het mogelijk om langere interviews af te nemen. De interviews werden elektronisch geregistreerd om latere analyse mogelijk te maken. Resultaten werden bekomen door quotes te clusteren en te vergelijken of om apart te gebruiken voor verdere analyse.

Resultaten en discussie

Situering van de onderzochte etnische sportclubs in het georganiseerde sportlandschap

Tabel 3. Profiel onderzochte etnische sportclubs

Vereniging	Polonia Football Club	Pakistan Cricket Club of Belgium Greens	Taekwondo Gharrafi	Football Club Türksport Antwerpen	Taekwondo Aarab Antwerpen
Leden					
Ledenaantal	58	15	62	395	134
Evolutie	Lichte daling	Stabiel	Stijging	Stabiel	Stabiel
Inspanning rekrutering leden	Neen	Neen	Neen	Neen	Neen
Accommodatie					
Eigen accommodatie	Neen	Neen	Neen	Ja	Neen
Voldoende uren te beschikking	Neen	Neen	Ja	Ja	Ja
Vrijwilligers					
Aantal vrijwilligers	0	0	0	16	3-4
Voldoende vrijwilligers	Neen	Neen	Neen	Ja	Ja
Financieel					
Financiële situatie Lidgeld	Redelijk 40 euro,oudere spelers meer	Redelijk Variabel per lid*	Minder gezond Variabel per lid*	Gezond 150 euro	Redelijk 80 euro
Aangesloten bij federatie	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Statuut	FV	FV	FV	VZW	VZW
Kwalificatiegraad trainers	0%	0%	100%	10%	70%

De gegeven resultaten zijn bedoeld om een beeld te schetsen waar de 5 bestudeerde sportverenigingen zich bevinden ten opzichte van de traditionele sportclubs in Vlaanderen.

Algemeen kan men stellen dat geen van de 5 onderzochte verenigingen zich ver buiten de contouren van het georganiseerde Belgische sportlandschap bevindt. Zo zijn allen aangesloten bij een federatie en nemen ze deel aan een competitie op wekelijkse of variabele

basis. Op uitzondering van de Pakistan Cricket Club hebben ze, weliswaar enkel sporadisch, contact met de plaatselijke sportdienst. Dit kan te wijten zijn aan de samenwerking met het VGC in Brussel, zoals de contactpersoon van de cricketclub stelde ‘We tried to contact them a lot of times, especially for finding a new field...but we didn’t got any reaction’.

Op gebied van ledenaantal vindt men hier 2 kleine, 2 middelgrote en 1 grote sportclub. Opmerkelijk is de Turkse voetbalclub die met zijn 395 leden zich kan plaatsen bij de categorie grote sportclubs, dit is mogelijk te wijten aan een grote Turkse gemeenschap in Antwerpen die reeds lang georganiseerd is (Kaya en Kentel, 2007). Voor minder vertegenwoordigde etnische groepen in België is het vanzelfsprekend dat het uitbouwen van een grote club minder eenvoudig is vanwege een veel kleinere doelgroep. Geen van de onderzochte etnische sportclubs heeft de laatste 3 jaar een opmerkelijke daling of stijging in ledenaantal.

Opvallend is dat geen enkele van de onderzochte clubs continue inspanningen leveren om nieuwe leden aan te trekken. Wel wordt er sporadisch naar nieuwe leden gezocht indien er een team dient samengesteld te worden. Een reden hiervoor kan zijn dat hun vereniging intussen gekend is binnen hun gemeenschap en ze er van uitgaan dat indien er interesse is, de nieuwe leden zelf bij hun komen aankloppen

...nu zijn we min of meer gekend bij de Turkse gemeenschap, dus als iemand geïnteresseerd is dan weten ze ons zijn (FC Türksport). ...dat gebeurt meestal binnen de grenzen van de Poolse gemeenschap. Er zijn ook een aantal mensen dat via ons te horen krijgen via de Poolse school van Antwerpen (FC Polonia). We keep an eye out for young good players ... most of the time we search in Pakistan society of Brussels (Pakistan Cricket Club).

De accommodatieproblematiek waar menig Vlaamse sportclub mee geconfronteerd wordt, vindt men evenzeer bij deze etnische sportclubs ‘we are still looking for new fields’ (Pakistan Cricket Club), ‘Neen, we huren de zaal van deze basisschool’ (Taekwondo Gharrafi). Een grotere club als FC Türksport wordt hier, zoals Scheerder et al (2010) aangaven, minder mee geconfronteerd. Deze verklaring kan men doortrekken naar de keuze voor de oprichting van een vzw, globaal zijn grotere clubs hier meer toe geneigd, etnische sportclubs zijn daarop geen uitzondering.

Een uitgebreid vrijwilligersbestand zien we niet bij de clubs, zeker niet indien we dit vergelijken met het gemiddelde van 22 vrijwilligers per sportclub volgens de studie van het Dynamo Project en Bloso (2012) ‘Indien we een thuiswedstrijd hebben zou dit toch wel van pas komen, want dan komt er toch meer bij kijken als je zou verwachten’ (FC Polonia). Bij

Taekwondo Gharrafi doen ze bijvoorbeeld wel meer beroep op familie ‘Soms reken ik op mijn broer of mijn oom’. Zie infra bonding als sociaal kapitaal voor meer toelichting.

De kwalificatiegraad van de trainers is bij 3 van de 5 clubs ondermaats ten opzichte van de gemiddelde 40,2% volgens de Grote Sportclubenquête (Dynamo Project en Bloso, 2012). Hierbij dient opgemerkt te worden dat er een laag aantal trainers bij de onderzochte clubs zijn. Ook de vragen waren niet even duidelijk voor de respondenten en daardoor werden soms inconsistente antwoorden gegeven. Er kunnen dus geen uitgebreide conclusies worden getrokken uit deze resultaten.

Voorts zien we dat de financiële situatie alleen bij FC Türksport als gezond wordt beschouwd, de rest geeft aan niet veel marge te hebben voor eventuele noodgevallen. Dit wijkt af van de bevindingen van de traditionele sportclub volgens het onderzoek van Scheerder et al (2010). Daar wordt aangegeven dat 73,4% van de sportclubs zichzelf als gezond beschouwd. Aangezien volgens beide onderzoeken lidgelden als voornaamste bron van inkomsten worden aangehaald, kan deze financieel ongunstige situatie deels te wijten zijn aan leden die hun lidgeld niet kunnen betalen (Dynamo Project en Bloso, 2012; Scheerder et al, 2010). Ze werken immers vaker met minder bedeelde leden. Volgende uitspraken laten uitschijnen dat er solidariteit wordt getoond tegenover de minder bedeelde leden van de sportclubs.

Aan de veteranen vragen we toch wat meer lidgeld, maar bij de 1ste ploeg kunnen we dit niet altijd omdat ze nog vaak naar school gaan (FC Polonia). Sommige mensen kunnen het niet betalen door armoede, andere betalen dan wat meer (Taekwondo Gharrafi). We lopen veel kosten mis door mensen dat hun lidgeld niet betalen... maar ik kan ze niet buitensmijten, ze hebben ook het recht om te sporten (Taekwondo Aarab). ...some players like me don't pay anything because we don't have a lot of money, but other players pay a large amount, because otherwise we couldn't keep playing (Pakistan Cricket Club).

Sociaal kapitaal en etnische sportclubs

Deze studie heeft als doel te onderzoeken in hoeverre verschillende types van sociaal kapitaal worden ontwikkeld bij de participerende etnische sportclubs. Putnam (2000) stelt dat het lid zijn van een (sport)vereniging kan worden beschouwd als een broedplaats voor de ontwikkeling en het onderhoud van sociaal kapitaal, meer bepaald van sociale relaties, vriendschappen, vertrouwen en sociale cohesie. Of dit ook opgaat voor de onderzochte etnische sportclubs zal worden besproken.

Bonding als sociaal kapitaal. Het verwerven van dit type sociaal kapitaal is het meest prominent aanwezig bij leden van een sportvereniging. Het is leuker, veiliger en voelt meer vertrouwd aan om je vrije tijd door te brengen met mensen die je kent (Vermeulen en Verweel, 2009). Bij de onderzochte clubs zien we daar een sterke bevestiging van. Zo geven alle ondervraagden aan dat er samen wordt gereden naar trainingen, er geholpen wordt met het verhuizen van andere leden en er wordt gepraat over problemen die men ondervindt in het alledaagse leven. Verder vindt men een aantal treffende voorbeelden van duidelijke samenhang.

Eerlijk gezegd hebben wij een hechte band ... Veel mensen kennen elkaar goed door de club en pikken elkaar dan op voor trainingen of wedstrijden (FC Türksport). Bij ons geef je bijvoorbeeld zoals je merkte altijd een hand, anders is het precies of je niet bij ons hoort. Dat zou onbeleefd zijn (Taekwondo Aarab). A lot of times we even invite each other over and cook for each other. I think we have a really friendly atmosphere in our club (Pakistan Cricket Club).

We merken dus op dat deze etnische sportclubs een geschikte context scheppen voor het ontwikkelen van bonding sociaal kapitaal. Ze lijken als het ware een vertrouwelijke sfeer te creëren voor hun leden. De contactpersoon van Taekwondo Gharrafi bevestigt dit 'Er wordt veel vriendschap gemaakt, ook onder de ouders die hun kinderen komen ophalen. Soms blijven ze hier een hele training kijken en dan zie je ze toch veel praten'. Dit stemt overeen met bevindingen van Verweel (2005) en Van der Meulen en Ultee (2006), zij stellen o.a. dat er bij leden van homogeen etnische sportclubs meer wederzijdse diensten plaatsvinden en vaker geholpen wordt met niet-sport gerelateerde zaken. Die helpende hand merken we dan ook op bij de verschillende sportclubs

We helpen elkaar regelmatig. Als iemand hulp nodig heeft dan helpen we hem wel (FC Polonia). Als we kunnen helpen dan is dat geen probleem en zullen we dat ook doen (Taekwondo Aarab). Moest iemand hulp nodig hebben met verhuizen, zouden genoeg mensen hem helpen (FC Türksport).

Zoals eerder aangehaald wordt er ook solidair gereageerd op leden die niet volledig in staat zijn om het lidgeld neer te tellen.

Dit bonding sociaal kapitaal wordt in de Nederlandse taal vaak vertaald als identiteitsbevestigend sociaal kapitaal. Voor mensen van vreemde afkomst kan dat gevoel van

verbondenheid met een bepaalde etnische, religieuze of geografische gemeenschap cruciaal zijn. Zonder dat gevoel van identificatie geraakt hun culturele identiteit op de achtergrond en kunnen ze zichzelf verliezen in de meerderheidscultuur (Ager en Strang, 2004). Dat de etnische sportclubs voor hun leden deze functie kan vervullen, kan men afleiden uit volgende uitspraken.

...ik denk dat veel mensen zich hier wel thuis voelen. Veel mensen komen hier naar toe om nog wat te kunnen praten over Turkije en de Turkse cultuur (FC Türksport). Also because we can discuss about our culture and the condition of Pakistan (Pakistan Cricket Club).

Elling et al (2001) benadrukken dat deze drijfveer mensen met vreemde origine vaak doet zoeken naar een etnische sportclubs. Ook Krouwel et al (2006) gaan er van uit dat voor etnische minderheidsgroepen sportactiviteiten gebruikt worden om tijdelijk weg te komen van andere sociale sferen, bijvoorbeeld op de werkplek, waar men gespannen relaties ondervindt. Verder zien we dat het profileren van de eigen identiteit of cultuur tegenover de rest van de bevolking eveneens een rol kan spelen om zich te identificeren 'We want to introduce our game, because it's part of our culture' (Pakistan Cricket Club), 'Want we willen eigenlijk laten zien dat we er zijn' (Taekwondo Arab).

Opmerkelijk is wel het lage aantal vrijwilligers waarover de onderzochte clubs beschikken. Enkel de Turkse voetbalclub met 16 vrijwilligers komt slechts in de buurt van het gemiddelde 22 vrijwilligers per sportclub, wat gezien hun grootte eerder laag is (Dynamo Project en Bloso, 2012). Deze resultaten stemmen niet overeen met de bevindingen van Verweel (2005), hij gaf aan dat er bij gescheiden etnische sportclubs beduidend meer vrijwilligers op te merken waren ten opzichte van traditionele sportclubs. Een mogelijke verklaring ontbreekt hier, aangezien we zouden verwachten dat een hechte gemeenschap meer vrijwilligers op de been zou brengen.

Overigens noemenswaardig is het gegeven dat er soms meer rivaliteit wordt opgewekt wanneer men wedstrijden speelt tegen ploegen of spelers uit dezelfde etnische gemeenschap.

We have tensions, but I think it's normal in sport, but I think more with other Pakistani members of other clubs (Pakistan Cricket Club). Indien we tegen andere Poolse sportclubs spelen zien we wel vaak wat extra competitie (FC Polonia).

Ze voelen zich mogelijk minder geremd om zich volledig te laten gaan in het bijzijn van gelijkgezinden.

Bridging als sociaal kapitaal. Men zou verwachten dat er in de onderzochte hechte etnische gemeenschappen niet veel ruimte ontstaat voor het ontwikkelen van bridging als sociaal kapitaal. Dit wordt deels bevestigd, omdat er binnen de sportgemeenschap weinig contact ontstaat met mensen buiten hun gemeenschap. Wel hebben ze uiteraard geregeld contact met andere ploegen in de vorm van wedstrijden. Hoewel dit meestal beperkt blijft tot sport gerelateerd contact, zien we toch een aantal mogelijkheden tot het ontwikkelen van, weliswaar losse, overbruggende contacten.

...na de wedstrijden wordt er toch vaak samen iets gedronken met de andere clubs (FC Polonia), We hebben contacten met veel sportclubs, we hebben onderling veel stages geregeld (Taekwondo Gharrafi). Dus vooral wedstrijden, maar we hebben ook algemene vergaderingen samen. Want het is heel belangrijk om contacten te hebben (Taekwondo Aarab).

Bij de Turkse voetbalclub is dit eerder zeldzaam ‘...maar dat beperkt zich alleen tot wedstrijden, daarna wordt er soms samen iets gedronken, maar dat gebeurt toch niet veel’. Uit het interview bleek dat de Turkse voetbalclub eerder een gesloten etnische sportclub was, dit kan een verklaring zijn voor het beperkte contact. Hiertegenover vinden we dan weer de brede bridging mogelijkheden voor leden van de Pakistaanse cricket club ‘It’s a tradition to make food after match for the other team. So that’s a good moment to talk with the players of the other clubs’. Deze traditie leidde zelfs tot sterkere contacten met de Indiase gemeenschap in België ‘With the players of the [Antwerp] Indian Cricket Club we regularly meet, over the years we became two close groups’. Als we de Turkse voetbalclub buiten beschouwing laten, kunnen we zeggen dat de resultaten het onderzoek van Spaaij (2012) licht tegenspreken. Hij concludeert in zijn artikel dat de contacten tussen etnische en traditionele sportclubs voornamelijk beperkt blijven tot de sportactiviteit zelf (Spaij, 2012).

Bij de overwegend Marokkaanse taekwondoclub Aarab is het ledenbestand de laatste jaren licht etnisch aan het diversifiëren ‘Nu zien we toch dat er ook mensen van buiten de Marokkaanse gemeenschap komen’. Dit schept mogelijks ook een context voor het ontplooiën van overbruggend sociaal kapitaal met de nieuwe leden die zich buiten de Marokkaanse gemeenschap bevinden.

Het contact met andere clubs verloopt niet altijd op vriendschappelijke wijze. Zo geeft de sleutelfiguur van FC Türksport aan ‘Bij sommige wedstrijden is er veel spanning tussen de clubs, dan krijgen spelers dingen te horen als “vuile Turk” of van die dingen. Meestal blijft het bij scheldwoorden, maar het is al gebeurd dat dit escaleerde’. Deze situaties creëren eerder

een negatief effect op het ontwikkelen van overbruggend sociaal kapitaal. Dit vinden we terug in de literatuur en is geen vreemd fenomeen voor onderzoekers, Spaaij (2012) benoemt deze negatieve ervaringen zelfs the ‘dark side’ of bridging social capital. Krouwel et al (2006) stellen dat deze sportieve ontmoetingen de verschillen kunnen vergroten tussen groepen. Wantrouwen, verbaal geweld en discriminatie kunnen zelfs leiden tot fysiek geweld in een sportieve confrontatie. Er ontstaat dan eerder onderlinge spanning in plaats van een mogelijkheid tot toenadering.

Een meer verscholen context voor het opbouwen van overbruggend sociaal kapitaal vinden we door naar het profiel van de leden zelf te kijken.

...je merkt dat er hier een groot verschil is binnen de club, de spelers die hier lang naar school zijn gegaan slagen hier natuurlijk meer in (FC Polonia). Sometimes the richer players gives some things to the younger more poor players’ (Pakistan Cricket Club).

Er is dus een brede diversiteit aan achtergrond te bespeuren. Hoog opgeleide en welgestelde leden van een etnische gemeenschap maken er geen probleem van om samen met hun armere teamleden te spelen. Spaaije (2012) trof dit diverse socio-economische ledenbestand ook aan bij zijn onderzochte clubs in Australië.

De mogelijkheid tot het verwerven van bridging sociaal kapitaal voor leden van homogeen etnische sportclubs is niet erg uitgebreid. Toch blijkt uit de observaties van deze studie dat er nu en dan bepaalde contexten optreden die dit alsnog mogelijk maken. Zo concludeerden ook Vermeulen en Verweel (2009) dat participatie in gescheiden etnische sportclubs leidt tot zowel bonding als bridging sociaal kapitaal.

Linking als sociaal kapitaal. Worden er ook netwerken gelegd tussen de onderzochte etnische sportclubs en andere instellingen of organisaties? Zoals reeds eerder gesteld hebben 4 van de 5 sportclubs sporadisch contact met de plaatselijke sportdienst. Deze instellingen zijn natuurlijk rechtstreeks met sport gerelateerd, de toenadering is dus eenvoudiger. We vinden wel een aantal voorbeelden over contacten met niet-sport gerelateerde instellingen.

...maar we hebben toch contacten met de Poolse school van Antwerpen’ ‘...we hebben met de Poolse ambassade gepraat... (FC Polonia). Veel van die bestuursleden zitten ook in de Unie van Turkse Verenigingen (FC Türksport). In het begin heb ik wel samengewerkt met de Federatie van Marokkaanse verenigingen (Taekwondo Aarab).

Er wordt door deze contacten wellicht linking sociaal kapitaal verworven. Opmerkelijk is dat deze relaties zich steeds binnen de grenzen van de interne etnische gemeenschap bevinden. Met niet-sport gerelateerde instellingen buiten de gemeenschap is, uit de interviews gebleken, nagenoeg geen contact. Met lokale scholen is er weinig samenwerking. Enkel Taekwondo Gharrafi zei het volgende ‘We huren de zaal van deze basisschool. De directrice moet dus steeds akkoord gaan met het gesloten contract’ maar dit contact lijkt eerder een noodzaak voor het gebruik van de accommodatie. Nochtans is er wel een intentie om dergelijke contacten te leggen, zo geeft de contactpersoon van Taekwondo Aarab zelf aan ‘...het is heel belangrijk om contacten te hebben. Zo kan je meer bereiken’ maar zonder daadwerkelijk contacten te hebben gelegd met andere diensten’.

Beperkingen van het onderzoek

Er zijn een aantal beperkingen ten aanzien van dit onderzoek. Omwille van het exploratief karakter van deze studie, werd er geopteerd voor het gebruik van case studies. Het kleine aantal onderzochte clubs laat dus niet toe een representatief beeld te scheppen van Belgische etnische sportclubs. De contactgegevens van de desbetreffende clubs werden bekomen via sportdiensten en sleutelfiguren uit de socio-culturele sector. De selectie gebeurde dus door middel van natural sampling. Bijgevolg was het een aselecte. De 5 participerende etnische sportclubs wijken af van de andere gecontacteerde sportclubs door hun bereidheid om deel te nemen. Het betreft hier uitsluitend sportclubs uit grootstedelijk gebied. Daarom kan er eveneens niet gesteld worden dat deze clubs representatief zijn voor alle Belgische etnische sportclub.

Gegevens werden verzameld door middel van gestructureerde interviews, nu en dan werd er dieper ingegaan op bepaalde aspecten. Hier kan sprake geweest zijn van een onderzoekersbias. Door de keuze van de gestelde vragen en door de methode van interpretatie van de antwoorden kan de onderzoeker invloed hebben op de resultaten gegeven in het onderzoek. De antwoorden, gegeven in de interviews, kunnen eveneens onderhevig zijn aan een interviewer bias. Er kan een beïnvloeding zijn van de respondenten door de aanwezigheid van de interviewer. Er werden daarenboven enkel sleutelfiguren van de clubs in kwestie ondervraagd, het kan zijn dat zij een verschillend, mogelijks beter, beeld hebben of willen tonen van de reële situatie binnen de club.

Conclusie

Het opzet van deze studie was om de ontwikkeling van sociaal kapitaal binnen 5 etnische sportclubs te onderzoeken. Is er binnen etnische sportclubs potentieel om sociaal kapitaal te ontwikkelen? Verder werd er ook getracht om het profiel van deze etnische sportclubs te vergelijken met het profiel van traditionele sportverenigingen. Waar kan men etnische sportclubs plaatsen in het huidige georganiseerde sportlandschap? Deze onderzoeksvragen trachtten we te beantwoorden door gegevens van 5 etnische sportclubs te verzamelen. Dit werd door middel van gestructureerde open interviews gerealiseerd.

Eerder onderzoek is niet eenduidig omtrent het ontwikkelen van sociaal kapitaal bij sportverenigingen. Aan de ene kant vinden we onderzoekers die stellen dat mensen sporten omwille van het sociale karakter. Zij leren er nieuwe mensen kennen of contacten onderhouden (Janssens et al, 2003). Sportende individuen leren samenwerken, bouwen sociaal kapitaal op en beleven sociale binding en identificatie door sport, kortom het biedt hen een sociale meerwaarde (Elling et al, 2001). Langs de andere kant waarschuwen onderzoekers voor het te rooskleurige beeld dat soms geschetst wordt over de bindende kenmerken van sportactiviteiten (Krouwel et al, 2006). De meeste contacten zijn vrij oppervlakkig en beperkt tot de sportactiviteit zelf (Nixon en Howard, 1993). In het beleid wordt vaak gesuggereerd dat sport de sociale integratie tussen verschillende sociale groepen kan verbeteren, maar de gegevens laten zien dat deze ideaalbeelden niet altijd opgaan (Veldboer et al, 2010).

Het ontwikkelen van sociaal kapitaal werd ook onderzocht bij etnische sportclubs. Sport heeft wellicht voor de leden van dergelijke clubs een nog sterkere identiteitsbevestigende functie dan bij leden van traditionele sportclubs (Elling et al, 2001). Potentiele situaties voor het ontwikkelen van bonding sociaal kapitaal ligt beduidend hoger voor hun leden, ze spenderen bijvoorbeeld vaker buiten de sporturen tijd met elkaar door (Krouwel et al, 2006; Verweel, 2005). Verweel et al (2005) weerleggen de veronderstelling dat homogeen etnische sportclubs enkel bonding sociaal kapitaal genereren en gemengde etnische clubs vooral bridging sociaal kapitaal genereren. Beide sportclubs produceren verschillende situaties voor het vormen van beide vormen van sociaal kapitaal (Verweel et al, 2005). Spaaij (2012) veronderstelt in zijn onderzoek dat er intern ook bridging sociaal kapitaal wordt gegenereerd, dit ontstaat door de heterogene samenstelling van de leden naar leeftijd, sekse en socio-economische achtergrond. Op vlak van linking sociaal kapitaal bij etnische sportclubs werd er nagenoeg geen bruikbare literatuur gevonden.

De bevindingen uit dit onderzoek maken duidelijk dat geen van de 5 etnische sportverenigingen zich gesegregeerd opstellen binnen het georganiseerde Belgische sportlandschap. Ze ondervinden vaak dezelfde problemen als traditionele sportclubs, zoals een gebrek aan accommodatie en een, weliswaar meer uitgesproken, minder gezonde financiële situatie.

Aansluitend bij de literatuur vinden we uit onze resultaten een hoge mate van bonding sociaal kapitaal bij de onderzochte clubs. Ook de identiteitsbevestigende functie voor de leden van deze sportclubs konden herkend worden in de bevindingen van dit onderzoek. De niet sport-gerelateerde contacten met niet-etnische sportclubs bleken voornamelijk losse contacten, op uitzondering van de Pakistaanse cricketclub na. Toch bleek er wel meer contact te zijn met traditionele sportclubs dan literatuur doet uitwijzen (Spaaij, 2012). Verder troffen we één duidelijk voorbeeld van een negatieve confrontatie tussen de Turkse voetbalploeg en een andere ploeg. Deze zogenaamde negative encounters zijn geen nieuw fenomeen in onderzoek naar etnische sportclubs (Krouwel et al, 2006). De brede diversiteit die Spaaij (2012) vond onder leden van etnische sportclubs, kon ook aangetroffen worden bij de sportverenigingen uit deze studie. Het betreft hier wel voornamelijk diversiteit op socio-economisch vlak.

Meer opmerkelijke bevindingen waren de volgende. Leden die niet in staat zijn het lidgeld volledig te betalen, worden in 4 van de 5 clubs gesteund door de meer begoede leden. Deze solidaire praktijk vindt men wellicht minder frequent bij traditionele sportclubs die gewoonlijk een vast bedrag hanteren. De hogere rivaliteit die de Pakistaanse cricketclub en de Poolse voetbalploeg aangaven, ten opzichte van andere ploegen of spelers van dezelfde etnische gemeenschap, was eveneens een opvallende bevinding. Bij de resultaten omtrent linking sociaal kapitaal was het opmerkelijk dat de desbetreffende clubs bijna alleen netwerken hadden of onderhouden met instellingen binnen de interne etnische gemeenschap. Ten slotte is het noemenswaardig dat geen van de onderzochte sportclubs een uitgebreid vrijwilligersbestand heeft. Dit is verrassend. We zouden denken dat een hoge mate van bonding sociaal kapitaal zou samengaan met een hoog aantal vrijwilligers. Dit spreekt ander onderzoek tegen (Spaaij, 2012).

Uit dit onderzoek en bestaande literatuur kunnen we een aantal beleidsmatige aanbevelingen doen omtrent deze specifieke sportclubs. Volgens onderzoek in Nederland is de publieke opinie ten opzichte van etnische sportclubs niet erg positief. Uit mijn onderzoek

kan ik concluderen dat deze vorm van zelforganisatie een sociaal facet aandraagt om minderheidsgroepen als minder bedreigend te percipiëren.

Het onderzoek bevestigt bestaande literatuur dat deze sportclubs zich door hun activiteiten niet segregeren van de samenleving. Er kan geopteerd worden om de zogenaamde gemengde etnische sportclubs, dit zijn sportclubs met zowel allochtone als autochtone leden, via het beleid te stimuleren. Hieruit is gebleken dat er frequent interetnische contacten optreden, wat een gunstig effect heeft op het interculturele sociale kapitaal binnen een samenleving (Van der Meulen en Ultee, 2006).

Verder lijkt het niet wenselijk om het oprichten van etnische sportclubs tegen te gaan. Zo stellen Elling et al (2001) dat het voor leden van dergelijke clubs vaak een keuze blijkt te zijn tussen sporten in eigen gemeenschap of helemaal niet sporten. Wellicht zullen er ook leden zijn voor wie dergelijke sportclubs een opstap zijn naar een meer traditionele sportclub. Dit wil niet zeggen dat etnische groeperingen moeten gestimuleerd worden om hun eigen sportclubs op te richten. Op lokaal niveau blijft het, net als voor andere sportclubs daarom van belang om toenadering te zoeken tot deze verenigingen en ze actief te ondersteunen.

Aangezien de omvang van deze studie eerder beperkt bleef, zou een representatieve studie met meer respondenten een grondiger en juister beeld kunnen opleveren over de werking van deze etnische verenigingen. Sportclubs uit zo veel mogelijk steden zouden dan moeten worden bereikt. Zo zou het mogelijk worden om meer gegeneraliseerde uitspraken te doen omtrent etnische sportverenigingen in België.

Tenslotte: een verderzetting van dit onderzoek door het inventariseren en bestuderen van etnische sportclubs in België zou interessant kunnen zijn om een beeld te krijgen van de omvang van dit maatschappelijk fenomeen. Hoeveel etnische sportclubs zijn er in België? Hoe intensief werken ze? Merkt men een daling/groei of blijft het aantal clubs relatief stabiel in België? Welke contacten tot het ontwikkelen van sociaal kapitaal worden er gelegd door etnische sportclubs? Welke nationaliteiten of etnische groeperingen zijn meer geneigd tot het opzetten van een eigen sportvereniging?

Refentielijst

1. Ager A en Strang A (2004) *Indicators of Integration: Final Report*. London: Home Office Development and Practice Report 28.
2. Arai S en Pedlar A (2003) Moving beyond individualism in leisure theory: a critical analysis of concepts of community and social engagement. *Leisure Studies* 22: 185-202.
3. Blecking D (2008) Sport and Immigration in Germany. *The International Journal of the History of Sport* 25(8): 955-973.
4. Buijs L, Hekma G en Duyvendak JW (2008) *Als ze maar van me afblijven: een onderzoek naar antihomoseksueel geweld in Amsterdam*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
5. Celis K, Meier P en Wauters B (2010) *Gezien, gehoord, vertegenwoordigd? Diversiteit in de Belgische politiek*. Gent: Academia Press.
6. Crum B (1992) *Over versporting van de samenleving: reflecties over de bewegingsculturele ontwikkelingen met het oog op sportbeleid*. Rijswijk: Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.
7. Dynamo Project en Bloso (2012) Een blik op de Grote Sportclubenquête: de resultaten. *VSF magazine* 4: 16-18.
8. De Knop P en De Bosscher V (2010) *De organisatie van de sport in Vlaanderen*. Brussel: VUB press.
9. Duke V en Renson, R (2003) From factions to fusions: the rise and fall of two-club rivalries in Belgian football. *International Review for the Sociology of Sport* 38(1): 61-77.
10. Elling A (2004) We zijn vrienden in het veld. Grenzen aan sociale binding en ‘verbroedering’ door sport. *Pedagogiek* 24(4): 342-360
11. Elling A, Knoppers A en De Knop P (2001) The social integrating meaning of sport: a critical and comparative analysis of policy and practice in the Netherlands. *Sociology of Sport Journal* 18: 414-434.
12. Gerard E (1991) *De Christelijke arbeidersbeweging in België, Volume 1*. Leuven: Leuven University Press.
13. Janssens J, Elling A en Kalmthout J (2003) “Het gaat om de sport”: Een onderzoek naar de sportdeelname van homoseksuele mannen en lesbische vrouwen. Nieuwegein: Arko Sports Media.
14. Kaya A en Kentel F (2007) *Belgische Turken. Een brug of een breuk tussen Turkije en de Europese Unie?* Brussel: Koning Boudewijnstichting.

15. Krouwel A en Boonstra N (2001) Etnische tweedeling in sport en vrijetijdsbeoefening. In: Duyvendak JW en Veldboer L (eds) *Meeting point Nederland*. Amsterdam: Boom, pp.74-100.
16. Krouwel A, Boonstra N, Duyvendak, JW et al. (2006) A Good Sport? Research into the Capacity of Recreational Sport to Integrate Dutch Minorities. *International Review for the Sociology of Sport* 41: 165-180.
17. Lueschen G (1980) Sociology of Sport: Development, Present State, and Prospects. *Annual Review of Sociology* 6: 315-347.
18. Nixon II en Howard L (1993) Social Network Analysis of Sport: Emphasizing Social Structure in Sport Sociology. *Sociology of Sport Journal* 10: 315-321.
19. Pooley JC (1968) *Ethnic soccer clubs in Milwaukee: a study in assimilation*. University of Wisconsin, Madison.
20. Putnam RD (1995) Bowling Alone: America's Declining Social Capital. *Journal of Democracy* 6(1): 65-78.
21. Putnam RD (2000) *Bowling alone. The collapse and revival of American community*. New York: Touchstone.
22. Rijpma SG (1998) *Wonen, leven en uitgaan in Rotterdam 1997: resultaten uit de vrijetijdsomnibus 1997*. Rotterdam: Centrum voor Onderzoek en Statistiek.
23. Rueschemeyer D, Stephens EH en Stephens JD (1992) *Capitalist Development and Democracy*. Cambridge: Polity Press and Chicago: University of Chicago Press.
24. Scheerder J, Vermeersch H, Borgers J et al. (2013) *Vlaanderen sport! Vier decennia sportbeleid en sportparticipatie*. Gent: Academia Press
25. Scheerder J, Vos S, Breesch D et al. (2010) Basisrapportering over het Vlaamse Sportclub Panel 2009. Report 4, KU Leuven, Leuven.
26. Roes T (2003) *De sociale staat van Nederland 2003*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
27. Spaaij R (2012) Beyond the playing field: Experiences of sport, social capital, and integration among Somalis in Australia. *Ethnic and Racial Studies* 35(9): 1519-1538.
28. Theeboom M, Schaillée H en Nols Z (2012) Social capital development among ethnic minorities in mixed and separate sport clubs. *International Journal of Sport Policy and Politics* 4(1): 1-21.
29. Van Daal HJ en Keur R (2006) *Kleur in sport. Op zoek naar goede praktijken in multiculturele sportverenigingen*. Utrecht: Verwey-Jonker Insituuut.

-
30. Vanderbeke J (2005) *Alternatieve Olympiades in het interbellum Een onderzoek naar de receptie in de Belgische dagbladers (1919-1937)*. PhD thesis, KU Leuven, Leuven.
 31. Van der Meulen R en Ultee W (2006) Overbrugger of onderscheider? Hoe frequent ontstaat interetnisch contact via het sportverenigingsleven in Nederland? *Tijdschrift voor Sociologie* 2: 109-130.
 32. Vanreusel B en Bulcean F (1992) *De sociale betekenis van sportdeelname*. Rapport in opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Leuven: KU Leuven.
 33. Veldboer L, Boonstra N, Krouwel A et al. (2010) De mixfactor van sport. Eenheid en verdeeldheid op het veld. In: Kemper F (ed.) *Samenspel. Studies over etniciteit, integratie en sport*. Bennekom: NISB, pp.87-97.
 34. Vermeulen J en Verweel P (2009) Participation in sport: bonding and bridging as identity work. *Sport in Society: Cultures, Commerce, Media, Politics* 12(9): 1206-1219.
 35. Verweel P (2005) Kleurrijke zuilen. Over de ontwikkeling van sociaal kapitaal door allochtonen in eigen en gemengde sportverenigingen. *Vrijtijdstudies* 23(4) 7-22.
 36. Verweel P en Anthonissen A (2006) Ethnic diversity in organised sport: development of social capital by dutch immigrants. *The cyprus journal of sciences* 4: 109-128.
 37. Woolcock M (2001) The Place of Social Capital in Understanding Social and Economic Outcomes. *ISUMA Canadian Journal of Policy Research* 2(1): 11-17.

Appendix

Populaire samenvatting

Onze maatschappij wordt steeds multicultureler. Sommigen beschouwen dit als een zegen, anderen als een last. Er wordt dan ook vaak met de vinger gewezen naar etnische groeperingen die zich afsluiten van bepaalde populaire bezigheden. Zo zijn er de zogenaamde etnische sportclubs, dit wordt gedefinieerd als sportclubs waarvan het ledenbestand bestaat uit mensen met dezelfde etnische afkomst, bijvoorbeeld een Afghaanse cricketclub. Door hun zelforganisatie zouden ze zich isoleren van de meerderheid. In het gevoerde onderzoek bij 5 etnische sportclubs uit Brussel en Antwerpen werd onderzocht waar deze sportclubs zich bevinden in ons sportlandschap. Eveneens werd het sociaal kapitaal bestudeerd dat er wordt opgebouwd in dergelijke clubs, dit zijn de sociale connecties en netwerken die een persoon opbouwt in de samenleving. Uit de resultaten is gebleken dat etnische sportclubs zich niet isoleren in het huidige sportlandschap. Naast de te verwachten opgebouwde sociale connecties binnen de etnische gemeenschap, worden er ook connecties opgebouwd met mensen buiten de eigen gemeenschap of sportclub. Ook ontstaan er netwerken met andere organisaties. Hoewel de laatste 2 in mindere mate worden ontwikkeld als de connecties binnen de eigen gemeenschap, getuigd dit toch van een bepaalde integratie in huidige sportlandschap.

Guidelines for authors

Opgesteld volgens de richtlijnen van de International Review for the Sociology of Sport

Consistently embracing sport's status as a truly global phenomenon, The International Review for the Sociology of Sport is a fully peer reviewed academic journal that brings together contributions from across the social sciences and the world. The main purpose of the IRSS is to disseminate research and scholarship on sport throughout the international academic community. Scholarly work published in the IRSS is not restricted to any theoretical or methodological perspective and brings together contributions from anthropology, cultural studies, geography, gender studies, media studies, history, political economy, semiotics, sociology, as well as interdisciplinary research. The IRSS publishes six issues each year and is indexed on ISI.

1. Peer review policy

International Review for the Sociology of Sport operates a strictly anonymous peer review process for articles. In order to ensure anonymity, all material and self-references that identify the author(s) should be removed from the manuscript, and the author

name(s) should appear only on a separate first page. This page should also include the first author's email and postal addresses, and telephone and fax numbers. Manuscripts for articles are evaluated by at least two reviewers and the Editor and are processed through the SAGE track web based online submission and peer review system powered by ScholarOne™ Manuscripts. Manuscripts for reviews or books or media are evaluated by the Book/Media Review Editor outside the SAGE track online submission system and prospective reviewers should direct enquiries and submissions to the Book/Media Review Editor by using information listed in Section 11 at the end of this document.

2. Article types

International Review for the Sociology of Sport publishes research articles and commentary of varying lengths. This ranges from the standard length research papers to shorter reports and commentary. In addition, the IRSS publishes book and media reviews. All articles must be submitted in English.

Articles

Articles of standard length that report on original research or analysis are normally of 5000-7000 words in length, inclusive of references, notes, tables, and figures. Such research articles should include an abstract of 100 - 200 words and 5 key words must also be supplied, placed at the beginning of the article. While style and organization may vary according to theoretical and methodological traditions, these research articles normally include (1) an introduction (no heading) that clearly states the purpose and rationale for the article and places its importance in context (2) a review of literature that sets the stage for the investigation and basic approach, (3) a methodological summary that situates and details the approach and frames basic questions or hypotheses, (4) a report of results or analysis of findings, followed by (5) a discussion that emphasizes new and important observations of the study, (6) a conclusion that considers the study's limitations and implications for future research.

Articles of shorter length may report on the results of a pilot study, present a case study, or provide a brief commentary on a methodological, theoretical or ethical issue and are normally of 3000-4000 words in length, inclusive of references, notes, tables, and figures. Such articles should include an abstract of 100 - 200 words and 5 key words must also be supplied, placed at the beginning of the article. While the approach taken in these shorter articles may be varied, each submitted manuscript should introduce and situate a topic in a way that facilitates new insight about subjects that advance scholarly understanding of sport in social and cultural contexts.

Article manuscripts are considered for publication only on the understanding that they are not simultaneously under consideration elsewhere, that they are the original work of the author(s), and that any previous form of publication and current consideration in other languages are disclosed at the time of submission. Please attach to every submission a letter confirming that all authors have agreed to the submission and that the article is not currently being considered for publication by any other journal.

Book and Media Reviews

Reviews of books or media provide a scholarly assessment of key works that may advance understanding of sport in social and cultural contexts. Reviews that provide an assessment of one work are normally of 1500-2000 words in length, inclusive of references, notes, tables, and figures. Reviews that provide a comparative assessment of more than one work are more substantial integrative essays and are normally of 2000-3000 words in length, inclusive of references, notes, tables, and figures. Authors interested in contributing a book or media review Symposium (in which the same work is reviewed by 2 or 3 different reviewers) should contact the Book/Media review Editor directly. Reviews do not require an abstract or key words.

Book or Media Reviews should contain a heading that includes the Book or Media Title, Author, Publishers Name and Location, Date of Publication, Number of Pages (or running length), ISBN Number (for books) and eBook Number (if appropriate). Book or Media Review authors may refer to previous issues of IRSS for format guidance.

3. How to submit your manuscript

Before submitting your manuscript, please ensure you carefully read and adhere to all the guidelines and instructions to authors provided below. Manuscripts not conforming to these guidelines may be returned.

International Review for the Sociology of Sport is hosted on SAGE track a web based online submission and peer review system powered by ScholarOne™ Manuscripts. Please prepare your manuscript according to the Manuscript Submission guidelines above for both Articles and Book/Media Reviews, and then simply visit <http://mc.manuscriptcentral.com/IRSS> to login and submit your article online. For Articles, select "Articles"; for Book or Media Reviews, select "Book/Media review". **NOTE: In the case of Book or Media Reviews, in the abstract field insert "N/A".**

All manuscripts for Articles and Book/Media Reviews must be submitted via the online system. If you would like to discuss your paper prior to submission, please refer to the contact details for the Editor-in-Chief below in Section 11 at the end of this document.

IMPORTANT: Please check whether you already have an account in the system before trying to create a new one. If you have reviewed or authored for the journal in the past year it is likely that you will have had an account created. For further guidance on submitting your manuscript online please visit ScholarOne [Online Help](#).

4. Journal contributor's publishing agreement

Before publication SAGE requires the author as the rights holder to sign a Journal Contributor's Publishing Agreement. SAGE's Journal Contributor's Publishing Agreement is an exclusive licence agreement which means that the author retains copyright in the work but grants SAGE the sole and exclusive right and licence to publish for the full legal term of copyright. Exceptions may exist where an assignment of copyright is required or preferred by a proprietor other than SAGE. In this case copyright in the work will be assigned from the author to the society. For more information please visit our [Frequently Asked Questions](#) on the SAGE Journal Author Gateway.

International Review for the Sociology of Sport and SAGE take issues of copyright infringement, plagiarism or other breaches of best practice in publication very seriously. We seek to protect the rights of our authors and we always investigate claims of plagiarism or misuse of articles published in the Journal. Equally, we seek to protect the reputation of the Journal against malpractice. Submitted articles may be checked with duplication-checking software. Where an article is found to have plagiarised other work or included third-party copyright material without permission or with insufficient acknowledgement, or where the authorship of the article is contested, we reserve the right to take action including, but not limited to: publishing an erratum or corrigendum (correction); retracting the article (removing it from the journal); taking up the matter with the head of department or dean of the author's institution and/or relevant academic bodies or societies; banning the author from publication in the journal or all Sage journals, or appropriate legal action.

5. Declaration of conflicting interests

Within your Journal Contributor's Publishing Agreement you will be required to make a certification with respect to a declaration of conflicting interests. International Review for the Sociology of Sport does not require a declaration of conflicting interests but recommends you review the good practice guidelines on the [SAGE Journal Author Gateway](#).

6. Other conventions

None applicable.

7. Acknowledgements

Any acknowledgements should appear first at the end of your article prior to your Declaration of Conflicting Interests (if applicable), any notes and your References.

All contributors who do not meet the criteria for authorship should be listed in an 'Acknowledgements' section. Examples of those who might be acknowledged include a person who provided purely technical help, writing assistance, or a department chair who provided only general support. Authors should disclose whether they had any writing assistance and identify the entity that paid for this assistance.

7.1 Funding Acknowledgement

To comply with the guidance for Research Funders, Authors and Publishers issued by the Research Information Network (RIN), International Review for the Sociology of Sport additionally requires all Authors to acknowledge their funding in a consistent fashion under a separate heading. Please visit [Funding Acknowledgements](#) on the SAGE Journal Author Gateway to confirm the format of the acknowledgment text in the event of funding or state in your acknowledgments that: This research received no specific grant from any funding agency in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

8. Permissions

Authors are responsible for obtaining permission from copyright holders for reproducing any illustrations, tables, figures or lengthy quotations previously published elsewhere. For further information including guidance on fair dealing for criticism and review, please visit our [Frequently Asked Questions](#) on the SAGE Journal Author Gateway.

9. Manuscript style

9.1 File types

Only electronic files conforming to the journal's guidelines will be accepted. Preferred formats for the text and tables of your manuscript are Word DOC, RTF, XLS. LaTeX files are also accepted. Please also refer to additional guideline on submitting artwork below.

9.2 Journal Style

International Review for the Sociology of Sport conforms to the SAGE house style. [Click here](#) to review guidelines on SAGE UK House Style.3.

9.3 Reference Style

International Review for the Sociology of Sport adheres to the SAGE Harvard reference style. [Click here](#) to review the guidelines on SAGE Harvard to ensure your manuscript conforms to this reference style.

If you use [EndNote](#) to manage references, download the SAGE Harvard output style by following [this link](#) and save to the appropriate folder (normally for Windows C:\Program Files\EndNote\Styles and for Mac OS X

Harddrive:Applications:EndNote:Styles). Once you've done this, open EndNote and choose "Select Another Style..." from the dropdown menu in the menu bar; locate and choose this new style from the following screen.

9.4. Manuscript Preparation

The text should be double-spaced throughout and with a minimum of 3cm for left and right hand margins and 5cm at head and foot. Text should be standard 10 or 12 point.

9.4.1 Your Title, Keywords and Abstracts: Helping readers find your article online

The title, keywords and abstract are key to ensuring readers find your article online through online search engines such as Google. Please refer to the information and guidance on how best to title your article, write your abstract and select your keywords by visiting SAGE's Journal Author Gateway Guidelines on [How to Help Readers Find Your Article Online](#).

9.4.2 Corresponding Author Contact details

Provide full contact details for the corresponding author, including email, mailing address and telephone numbers. Position descriptions are required for all authors. These details should be presented separately to the main text of the article to facilitate anonymous peer review.

9.4.3 Guidelines for submitting artwork, figures and other graphics

For guidance on the preparation of illustrations, pictures and graphs in electronic format, please visit SAGE's [Manuscript Submission Guidelines](#).

Figures supplied in colour will appear in colour online regardless of whether or not these illustrations are reproduced in colour in the printed version. For specifically requested colour reproduction in print, you will receive information regarding the costs from SAGE after receipt of your accepted article.

9.4.4 Guidelines for submitting supplemental files

International Review for the Sociology of Sport does not currently accept supplemental files.

9.4.5 English Language Editing services

Non-English speaking authors who would like to refine their use of language in their manuscripts might consider using a professional editing service. Visit [English Language Editing Services](#) on our Journal Author Gateway for further information.

10. After acceptance

10.1 Proofs

We will email a PDF of the proofs to the corresponding author.

10.2 E-Prints

SAGE provides authors with access to a PDF of their final article. For further information please visit <http://www.sagepub.co.uk/authors/journal/reprint.sp>.

10.3 SAGE Production

At SAGE we place an extremely strong emphasis on the highest production standards possible. We attach high importance to our quality service levels in copy-editing, typesetting, printing, and online publication (<http://online.sagepub.com/>). We also seek to uphold excellent author relations throughout the publication process.

We value your feedback to ensure we continue to improve our author service levels. On publication all corresponding authors will receive a brief survey questionnaire on your experience of publishing in International Review for the Sociology of Sport with SAGE.

10.4 OnlineFirst Publication

A large number of journals benefit from OnlineFirst, a feature offered through SAGE's electronic journal platform, SAGE Journals Online. It allows final revision articles (completed articles in queue for assignment to an upcoming issue) to be hosted online prior to their inclusion in a final print and online journal issue which significantly reduces the lead time between submission and publication. For more information please visit our [OnlineFirst Fact Sheet](#)

11. Further information

Any correspondence, queries or additional requests for information on the Manuscript Submission process for Articles should be sent to the IRSS Editor-in-Chief Lawrence Wenner (irsseditor@gmail.com).

Any correspondence, queries or additional requests for information on the Manuscript Submission process of Book/Media Reviews should be sent to the IRSS Book/Media Editor Louise Mansfield, Brunel University, Brunel Centre for Sport, Health and Wellbeing, School of Sport and Education, Brunel University, Kingston Lane, Uxbridge, Middx. UB8 3PH, UK; tel: +44 (0) 1895 267561, email: louise.mansfield@brunel.ac.uk

Journal Style

De International Review for the Sociology of Sport hanteert de SAGE huisstijl

Article opening material

2.1 Headings

1. Headings should have an initial capital with everything else lowercase, unless proper names.
2. Italics can be included in A heads (H1) if needed, e.g. mathematical symbol or genus name.
3. Headings are unnumbered and formatted as below.
4. Where headings are referred to in the text use section names, as headings are not numbered.

A head (H1) (bold with initial cap, all the rest lowercase)

Introduction

The mucosa of the small and large intestines is the largest reservoir of tissue macrophages (M ϕ) in both humans and mice.¹ Although M ϕ possess various

B head (H2) (*italic with initial cap, all the rest lowercase*)

Human samples

Human specimens of normal large intestine were obtained from normal tissues of three patients with colon cancer who had their large intestine resected for

C head (H3) (same as B head, but set as first line of paragraph, full out; italic with initial cap, all the rest lowercase, followed by a full stop. Following text runs on)

Single nucleotide primer extension. The PCR product from bisulfite-treated genomic DNA was cleaned with ExoSAP (USB) prior to SNuPE reaction. For calibra-

Headings for Abstract, Keywords, Funding, Acknowledgements, Conflict of interest (in that order), References, Appendices are same as A head but smaller font size

Acknowledgements

We thank Dr van Lookeren Campagne (Genentech) for providing blocking mAb against CR1g (clone 14G8) and isotype control mAb (anti-ragweed).

(CEs: where a template is being used there is no need to format these. Where no template is being used, please format as bold/italic, but there is no need to mark the font sizes, TS will format.)

2.2 Article types

Where a journal displays article types, these should appear on the first page of each article, left aligned above the horizontal rule, and in italics.

General technical or research papers should be classified as *Original Article* (with uppercase initial caps) for STM, and *Article* for HSS. (Check with the PE, as there is some variation between journals.)

Other usual paper types are as follows: *Review Article*, *Case Study*, *Technical Note*, *Case Report*. Individual journals may also have other paper types, as agreed with the Editor. Where no particular convention has been agreed, *Original Article* should be followed for STM, and *Article* for HSS.

2.3 Article title

Please format with an initial capital only and remaining words lower case, unless proper names. Italics can be included where necessary (e.g. genus name). Run on subtitle after colon, with initial capital after colon.

2.4 Author names, affiliations, and corresponding address

Authors

List authors in the order that they appear on the manuscript. Authors' first name should be in full, middle names should be initials *without* full stops (e.g. Simon PS Sharma) and no spaces between multiple initials. No series comma before the 'and' before the final author name.

Affiliations

Affiliations should contain only the following: department *or* faculty, institution, country. Some HSS journals may have institution and country only. Do not include titles, positions, qualifications, street names, or postcodes/zip codes. Affiliations should *not* end in a full stop.

Corresponding author

The affiliations and corresponding author information is positioned as follows:

Bottom of the right column on the first page of each paper, separated from the text with a horizontal rule (some exceptions apply for specific journals).

Please remove any fax or telephone numbers, titles (e.g. Dr, Professor), positions (e.g. Senior Lecturer).

Please note: 'Email' with cap E and without hyphen. Email should start a new line. There *should* be a

full stop after the country in the corresponding address.

Affiliations and corresponding address text should be left aligned, not justified, to avoid irregular spacing between words.

2.5 Abstract and keywords

Abstract should appear in bold without a colon, text should start on the next line, with no indent.

Keywords (all one word) should appear in bold without a colon. The keywords should start on the next line, separated by commas only, not semi-colons. The first keyword should have an initial cap.

Abstract

Anaphylaxis related to drug therapy with 5-HT₃ antagonists, in particular, palonosetron has not been reported frequently in the literature. Here a case is presented where the patient possibly had an anaphylactic reaction to palonosetron. In this case report, a 40-year-old female with ovarian cancer developed shortness of breath and hypotension after receiving her palonosetron as part of her premedication for chemotherapy. The patient recovered successfully with fluids and supportive care. This case demonstrates that even after successful treatment in the past with palonosetron a patient may later develop a hypersensitivity to the agent.

Keywords

Palonosetron, anaphylaxis, hypersensitivity, 5-HT₃ receptor antagonist

In some journals, Abstracts have sub-headings, e.g. Methods, Conclusion etc. These should be formatted in bold with a colon in bold and each sub-heading should start a new paragraph. The text should run on after each heading with an initial capital.

Submitted/accepted dates

For journals that publish received/revised/accepted dates (applies to specific journals, if unsure please check with the PE), this should appear after the Keywords and be formatted thus:

Date received 29 July 2010; reviewed 30 August 2010; accepted 5 November 2010

Keywords

H5N1, apoptosis, TRAIL, caspase-10

Date received: 30 March 2011; revised: 19 April 2011; accepted: 28 April 2011

2.6 Running heads

Recto: should be author surname(s), e.g. *Smith*, or *Smith and Jones*, or *Smith et al.* (for three or more authors, and et al. is also in italic).

Verso: full journal title in italic, followed by 0(0).

For IMechE journals: e.g. *J. Automobile Engineering* 0(0), without the Proc. IMechE or journal letter).

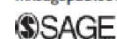
3. General style and layout

3.1 Logo and imprint box

All papers in the standard SAGE design will have a journal logo in the top right with an imprint box underneath (although the logo may be missing on journals that are new to the SAGE design). The imprint box will contain the following information: journal name, vol/issue/page numbers (for papers in production, vol/issue are represented by 0(0), page numbers are the number of pages in the PDF, e.g. 1–9), copyright line, link to permissions web page, DOI, journal URL, SAGE logo:

Innate Immunity
0(0) 1–12
© The Author(s) 2011
Reprints and permissions:
sagepub.co.uk/journalsPermissions.nav
DOI: 10.1177/1753425910394888
ini.sagepub.com

3.2 Figures

1. STM: All figures should have a key line (i.e. be enclosed in a box). HSS: figures have no key line.
2. Figures should be appropriately sized (done by the TS). They do not need to be a full column width or page width.
3. Figure permissions: any figures reproduced from another publication need permission. In cases where those publishers listed on the STM permission Guidelines page (<http://www.stm-assoc.org/permissions-guidelines/>), permission is not required and only the reference number need be present in the caption. Some publishers ask for certain text, e.g. Elsevier.
4. Source: in cases where permission is required and has been obtained, this should appear below the caption in the following form: Source: reproduced with permission from publisher, year, reference number (Vancouver), author, date (Harvard).
5. Any abbreviations needing to be spelled out should be listed after the caption, starting on the next line, in the following format: IC: internal combustion; PID: proportional–integral–derivative).
6. Captions are positioned below the figures and left aligned.
7. Captions should start, for example, **Figure 1.** (with a full point also in bold) and have a full point at the end. Where the text runs onto multiple lines, the captions need not be justified but should be aligned left.
8. Where figures have multiple parts, these should be labelled as (a), (b), (c), etc. (not A, B, C). Captions should contain subheadings for all parts if not present in the figure itself.
9. All figures should be numbered consecutively and cited in the text as Figure 1, Figure 2 etc. (Figure should be spelled out in full, not abbreviated).
10. Text citations: figures should be referenced in the text as follows: Figure 1, or Figures 1 and 2, or Figures 2 to 4, or Figure 1(a) and (b), or Figure 2(a) to (c). Where the figure citation is not part of the sentence it should be placed in parentheses.

Examples:

Please see Figure 2 for an illustration of the model used

The model used was an X3G standard type, exported from Germany (Figure 2 or see Figure 2).

3.3 Tables

1. Tables do not need to be a full column width or page width, but should be the appropriate width for the content. They will be laid out by the TS so no work is required by CEs on table layout, only on content.
2. Table headings should be left aligned, even when they relate to multiple columns, unless this creates confusion.
3. Tables should only have minimal horizontal rules for clarity, and no vertical rules (done by TS, no need for CE to format).
4. All tables should be numbered consecutively and cited in the text as Table 1, Table 2 etc. (Table should be spelled out in full, not abbreviated).
5. Table permissions: any tables reproduced from another publication need permission. In cases where those publishers listed on the STM permission Guidelines page (<http://www.stm-assoc.org/permissions-guidelines/>), permission is not required and only the reference number need be present in the caption. Some publishers ask for certain text, e.g. Elsevier.
6. Source: in cases where permission is required and has been obtained, this should appear below the table in the following form: Source: reproduced with permission from publisher, year, reference number (Vancouver), author, date (Harvard).
7. Any abbreviations needing to be spelled out should be listed under the table (smaller font, TS will format), in the following format: IC: internal combustion; PID: proportional–integral–derivative.
8. General notes to the Table should be positioned below the Table, typeset in a smaller font and should start ‘Note:’, and end in a full stop. Do *not* add the word ‘Note:’ unless needed for clarity.
9. Footnotes should be represented in the table by superscript letters ^a, ^b, ^c, etc., and appear below the Table (smaller font, TS will format). Each footnote should start a new line and end

with a full stop. These notes should precede the source for the table, if included.

10. Captions are positioned above the table and left aligned.
11. Captions should start, for example, **Table 1.** (with a full point also in bold) and have a full point at the end. Where the text runs onto multiple lines, the captions need not be justified but aligned left.
12. Dates in Tables can be shortened to, for example, 4 Dec 10, if space is lacking. Do not use the form 04/12/10, as this could be confused as 12 April in US.
13. Normal text in columns should always be left aligned. Data in tables should be aligned on units if all the data in that column take the same units. Otherwise, the data should be left aligned. Units in table headings should be enclosed by parentheses, not square brackets (if any brackets are required at all).

3.4 Lists

1. For lists where items are not full sentences, use (a), (b), (c) etc. or bullet points (whichever is more appropriate) and separate items with semi-colons. Start list with a preceding colon and end list with a full stop.
2. For lists where items are full sentences or multiple sentences, use 1. 2. 3. Start list with a preceding full stop or semi-colon (whichever is more appropriate), and end list with a full stop.
3. List numbering/bullets should be full out and left aligned, with text indented and aligned. Lists should be separated from preceding/following text with a line space.
4. Where list items include headings, that heading should be italic, same size as text and end in a full stop. The following text should run on.

3.5 Maths/equations (see section 5, p. 14 for more details)

1. Equations should be left aligned with a 3 mm indent, *not* centred.
2. Equations can be broken at operator symbols (x, -, +, etc.), and continue on the next line, starting with the operator itself.
3. Equations should be separated from text above and below by at least one line space.
4. Any equation numbers should be enclosed in parentheses and right aligned, and aligned horizontally with the bottom line of the equation or equations, where multiple terms are covered by one equation number. (Not all equations need be numbered, see section 5).

General note: text following Figures, Tables, equations does not need to be full out with no indent. If the next block of text after any of these items is a new paragraph, then this may be indented.

3.6 Appendices

Maths notation list

1. Where present, notation should appear as Appendix 1, following the references. The heading *Notation* should be a B-head (not Notations; it is not plural).
2. Abbreviations list should be separated from mathematical notation under a separate B-head *Abbreviations*.
3. Notation should be listed in alphabetical order, English letters first, followed by Greek, followed by numbers, followed by symbols.
4. Subscripts and superscript should come under a separate C-head (italic and smaller font), and symbols should follow the same order as in point 2 above.
5. The Notation section does not need to be cited in the text, like other Appendices.
6. Notation list should be left aligned. Text in the notation section should be left aligned in general, not justified.
7. Please note that a notation list is not compulsory in mathematical papers, as long as all symbols are defined in the text.

Other appendices

1. Numbering of figures/tables/equations in Appendices should follow on from the numbering in the text.

2. All tables/figures should have captions.
3. All appendices should be cited in the text, e.g. (see Appendix 1). If they are not cited, authors need to be queried for a citation position.

3.7 Notes and footnotes

Textual notes

HSS

References: Vancouver style reference citations are represented as textual notes, as a numeral enclosed in a square bracket. Harvard style references are as follows (Smith, 1999).

Any other textual notes: are indicated by a superscript Arabic numeral placed *after* the punctuation. All textual notes should be collected and placed after the text and before the reference section with the heading

Notes.

STM

References: Vancouver style reference citations are represented as textual notes, as a superscript Arabic numeral. Harvard style references are as follows (Smith, 1999).

Any other textual notes (whether references are Harvard or Vancouver) are indicated by a superscript Arabic letter and the corresponding footnote appears at the bottom of the relevant column.

In STM journals, footnotes should be edited into the text if appropriately and easily incorporated.

However, please leave footnotes if this is not possible.

Authors' biographical notes

These should appear at the end of the paper with the heading **Author biography** (or **biographies**), in same font size as References/Funding etc. heading. Follow journal style.

3.8 Book reviews

Please check that the book details are given in this format at the top of each review.

Author, *title*, publisher: place, date of publication; 000 pp.: ISBN, price (hbk), ISBN, price (pbk)

Editor(s) (ed[s].), *title*, publisher: place, date of publication; 000 pp.: ISBN , price (hbk), ISBN, price (pbk)

4. Spelling, punctuation and formatting

4.1 Author style/voice

We will endeavour to keep the author's voice as much as possible:

1. Some authors write in the first person. CEs please note that we will *not* be taking articles out of the first person into the third person.
2. Where American authors have used American spellings, we should also endeavour to keep the author's grammar/punctuation, e.g. closed em-dashes instead of spaced en-dashes, single quotation marks within double, series comma etc.
3. Where UK authors have used -ise spellings throughout their papers in a consistent fashion, please do not change. Where there is inconsistency, use -ize.

4.2 General spelling rules

The general rules are as follows:

- UK spellings should be followed for European articles (-ise is acceptable)
- US spellings should be followed for North American articles
- Rest of the world – follow author style but make it consistent
- Canadian spellings should be standardized to UK or US, depending on author preference
- The following list shows some common exceptions to the '-ize' rule:

<i>Samples</i>							
advertise	arise	devise	enfranchise	expertise	merchandise	promise	surmise
advise	chastise	disenfranchise	enterprise	franchise	misadvise	reprise	surprise
affranchise	circumcise	disguise	exercise	improvise	premise	revise	televisе
apprise	comprise	emprise	excise	incise	prise	supervise	treatise

Note also: analyse (for UK), catalyse, dialyse, paralyse.

<i>Do not mix English and US spellings. Some common US variations in spelling:</i>							
analyze	color	favor	fulfill	labor	license (noun)	program	traveler/traveling
behavior	counseling	fetus	gray	mold	pediatrics	practice (verb)	willful

Follow author style regarding use of the possessive's for proper names ending in s. However, 's is not used for classical names, e.g. Socrates' philosophy.

The following books are recommended: *Hart's Rules*; *Fowler's Modern Usage*.

4.3 Punctuation and formatting

Commas

- Follow author style but make consistent
- Oxford or series comma are not generally used; only use an Oxford/series comma if essential for clarity

Parentheses

These can be used throughout. Double sets of parentheses are acceptable, e.g. (see Figure 2(a)). Do not use square brackets in the text, except in the following circumstances.

Square brackets are used only to enclose an author's comment within a quote, e.g. [sic], [emphasis added]. Square brackets are also used for equations and mathematical expressions within the text.

Quotes

Use single quotes, with double quotes within quoted material. (See section 4.1 for exceptions for articles written by US authors.)

Hyphenation

The basic rule is to follow author style but be consistent.

Use of upper and lower case

Check the author's usage first, and make consistent. For specific titles use initial caps, for generic titles use lower case (useful pointers follow):

Institutions, movements, denominations, political parties:

- the Roman Catholic Church
- he has catholic tastes
- They were Bolsheviks
- bolshevism, communism

Titles, ranks:

- the President (referring to a particular one)
- the Spanish Foreign Minister
- a president
- several government ministers

Geographical names:

Capitalize politically defined or geographically named places, use lower case in all other instances.

- the West, the East
- western values, eastern culture
- South Africa
- the south of Scotland

Periods, events:

- Second World War
- rationing during the war

Article and book titles:

Follow the style used in the references.

Roman and italic usage

☐ Anglicized words should be roman with no accents (common examples follow):

<i>Samples</i>			
ad hoc	coup d'etat	laissez faire	post mortem
a priori	de facto	nouveau riche	raison d'etre
a propos	elite	op. cit.	sine qua non
avant-garde	en masse	per annum	status quo
bona fide	en route	per capita	vice versa
bourgeois/bourgeoisie	et al.	per se	vis-a-vis
cafe	in situ	post hoc	

- Words in other languages – follow author style and make consistent.
- Keep author’s own emphasized words or phrases (in italic), unless excessive.
- General: usual italic rules applies, e.g. genus, species, relevant mathematical symbols, *x*-axis, *y*-axis, journal/book/magazine names, etc.

Quoted text

Spellings and punctuation in quoted texts should not be altered. If they are obviously incorrect, query with author or insert [sic].

Undisplayed quotes:

Short quotations should be indicated by single quotation marks, with double quotation marks for quotation material within the quote. A full point (or other punctuation) follows the reference for the quote, e.g. ‘... is the most decisive and important’ (Smith, 2003).

Displayed quotes:

Lengthy quotes (40 words or more) should be displayed and indented, with a line space above and below, separating it from the text – follow journal style. Font size will be smaller (TS to format).

Money

For currency use the common symbol or abbreviation: £, US\$, AUD\$, etc. – where the quantity is stated, but not when the unit of currency is being referred to in general terms, examples follow:

- The price of oil rose to US\$25 per barrel.
- The US dollar was at an all-time low.
- £150m, *not* millions or mlns.

Units in the text

1. Where units are referred to in the text in general terms, they should be written out in full.

2. Where a specific quantity is used, the abbreviated form of the unit must be used; e.g. the nails were several centimetres long; the nails were each 2 cm in length.
3. Always use numerals with the abbreviated unit and use abbreviated units wherever possible – in lists of statistics, in tables and line artwork.
4. Numeral and units should be separated by a thin space, i.e. 100 km, not 100km (this does not need to be indicated by the CE, the TS will format, PR/PE to check). NOTE: exception to the thin space rule applies for percent and degree symbols, i.e. 90% and 35.7°
5. Abbreviations of units are the same for singular and plural (do not add an s); they do not take a full point. E.g. 25 min, 55 s
6. Use SI units wherever possible (see specific Journal webpages for more specific notes).

Numbers

1. Spell out numbers one to nine; for numbers 10 and over use numerals, except at the beginning of a sentence. Re-work the sentence if necessary.
2. Use numerals with percentages (use the % symbol, not per cent or percent), with units, in statistical passages, in tables, etc.
3. Spell out and hyphenate one-half, two-thirds, etc.
4. Do not use a comma in 4-digit numbers (thousands) but do use one in 5-digit numbers (tens of thousands) and above, e.g. 5643; 1298; 14,600; 342,885; 1,000,001. Do *not* use a thin space.
5. Do not contract number ranges, e.g. page ranges and dates; i.e. use pp. 24–29, 13–15 October, 1981–1999 etc.
6. Decimal points are never raised off the line.
7. Do not mix spelled-out numerals and units: 6 cm not six cm.

Dates

1. Write out dates in text and refs as follows: 30 September 2003, except in Tables if space is short, then a shortened version may be used, e.g. 11 Sep 08 (do not use 11/9/08, as this could be confused in the US as 9th November).
2. Do not use an inverted comma in decades, e.g. 1960s, mid-1930s. Avoid 80s, etc.
3. Use numerals for centuries (except in history journals where it is spelled out), e.g. a 21st-century dilemma.

4.4 Abbreviations

General

1. Do not use abbreviations in the title of a paper, in the abstract, or keywords, unless the full version is very long and clumsy or the abbreviation is better known than the full term (e.g. DNA). Abbreviations may be used in headings and subheadings if they have already been defined previously in the paper at first usage. If in doubt, spell out.
2. Define an abbreviation the first time that it is used (except in the Abstract): write the term out in full followed by the abbreviation in parentheses. Use the abbreviation consistently thereafter, including at the start of sentences.
3. For plural terms, use plural abbreviations, e.g. low-density lipoprotein, LDL; low-density lipoproteins, LDLs.
4. If you need to abbreviate months or days of the week (for example, in a crowded table), use the first three letters without a full-stop (Mon, Tue; Jan, Feb).
5. If abbreviations are used in a figure or table, they must all be defined in the caption or in a Table note/footnote even if they are also defined in the text.
6. Do not use abbreviations invented by the author of a paper for that paper – ideally, only conventional, generally accepted abbreviations should be used.
7. Do not abbreviate single words (exceptions apply) or use two-letter abbreviations other than

those listed below. (Two-letter engineering abbreviations are available in the IMechE Style Guide supplement).

8. Abbreviations consisting of capital letters, and acronyms and contractions, should not take full points, e.g. USA, UK, MA, UN, WHO, PhD, NATO (or Nato), UNESCO (or Unesco), AD, BC
9. Unfamiliar (but generally accepted) abbreviations should always be written out in full when first mentioned, with the abbreviated form following in parentheses, e.g. “The Confederación Española de Derechas Autónomas (CEDA) was formed”. Thereafter use the abbreviation.
10. Contractions do *not* take a full point, e.g. Mr, St, Ltd, edn, Dr, neither do contracting degrees (Dr, DPhil, PhD, MSc). The following abbreviations take full points: no., Co., p., pp., vol., ch. (but use vols and chs), e.g., ed. (but use eds), et al., etc., i.e., cf., (note that this means ‘compare’ and not ‘see’), n.d.
11. No comma after e.g., i.e. or cf. Etc. has a full stop and is usually preceded by a comma in a list. They may be used in lists or figure or table legends, and within parentheses.
12. In reference lists, notes, footnotes, corresponding author address (if required) and authors’ biographical notes, please use the standard abbreviated form for American states (and Canadian/Australian territories). Please spell out in full in the text (see section 7.3 for full list of US state abbreviations).

Some journals use abbreviations that do not need to be spelled out, even at first usage. For a full list of abbreviations that do not need to be spelled out for each individual journal, please visit the journal webpage.

STM abbreviations: some abbreviations of terms that we do not define in full are listed here (follow style given):

- SD = standard deviation
- SEM = standard error of the mean
- NS = not significant
- a.m. in the morning (but use 24-hour clock if possible)
- p.m. in the afternoon
- N/A = not applicable
- Chemical symbols (H₂O, H₂SO₄) may be used without definition. However, write in full unless this is inappropriate (e.g. ‘Water consists of hydrogen and oxygen’; ‘Nitric oxide is also found in peripheral nerves’). Refer to *Scientific terminology* notes for further guidance.

See the Appendix (pp. 26 and 27) for a full list of accepted general two-letter STM abbreviations and engineering abbreviations.

5. Technical content: maths, equations, etc.

5.1 Maths notation convention

There is no specific convention for mathematical notation in terms of matrices, vectors, variables, operators, functions, subscripts, superscripts and scalars. CE please follow the author’s symbols and notation conventions, ensuring that these are consistent throughout the paper.

Please query the author if any symbols are unclear, duplicated with more than one definition, or undefined.

5.2 Equations

Layout of equations

1. Equations should be left aligned on a 3 mm indent, *not* centred.
2. Equations should be numbered in sequence throughout the text, with the numbering continuing through all appendices. However, equations only need to be numbered if cited in the text, and not all equations necessarily need to be numbered.

3. Equation numbers should be set flush right and in sequence. Each numbered equation should have its own line.
4. No punctuation is used before or after an equation (i.e. no commas, colons, hyphens etc.)
5. The equation number should align with the *bottom line of equation*. Where the equation number covers multiple equations, it should align with the bottom line of the last equation.
6. When referred to in text, equations take the form ‘equation (1)’. When a range of equation numbers is referred to, use the form: equations (1) and (2); equations (1) to (3); equations, (1), (2), and (5) to (7).

With the assumptions outlined previously, conservation of momentum and the definition of velocity change gives

$$m_1 u_1 + m_2 u_2 = m_1 v_1 + m_2 v_2 \quad (1)$$

$$\Delta v = v - u \quad (2)$$

Equations (1) and (2) lead to

$$\Delta v_1 = -\Delta v_2 \frac{m_2}{m_1} \quad (3)$$

A diagram showing a generalized impact configuration

7. If two or more small equations or conditions can fit on one line, then they should be well separated with a 2-em space. Commas and words, set upright not italic, may be used to enhance clarity.
8. Equations in text must be reduced to one line depth. Display equations are built up to two line depth. For instance, the equation $(x - y)/(x^2 + 2y - 3)$ runs on in the text but for display becomes

$$\frac{x - y}{x^2 + 2y - 3}$$
9. CEs: Spaces between + and – and other operators need not be marked. TS will format.
10. Unless separating small equations and conditions, as shown above, odd words between equations such as ‘where’, ‘and’, ‘thus’, ‘therefore’ should be on a separate line from the equations and flush left. Only use initial capitals for these if they start a new sentence.
11. When a single equation has been presented with a label/header (e.g. ‘momentum conservation equation’, ‘blade element momentum theory’, etc.), present the label before the equation, full left, half-line above, and in roman.
12. Where an equation is too long to fit on one line, take over whole terms starting if possible with a + or – or = symbol, and indent.
13. Where a bracketed term has to be split over lines move the second part to the right to show it is still part of the same term (align to the right of the bracket).
14. Pairs of opening and closing brackets should be the same size, even when they are on different lines.
15. Where an equation breaks at an equals sign indent a further em in from the first line.
16. Where equations are split over 2 lines, the break should occur before the operator:

5.3 Units

SI preferred. Expressions such as rpm, psi, cfm, gpm, mph, kph, tsi, revs should be avoided. Use instead r/min, lbf/in², gal/min, mile/h, km/h, ton/in², rotational speed, etc.

Notes: Greek μ in μm should always be roman; MPa and GPa should always have a capital P.

5.4 Symbols and operators

A thin non-breaking space should separate symbols and operators from numerals, and be present either side of multiplication dots and all operators, e.g. +, -, =, x, <, >, etc. (this does not need to be indicated by the CE, the TS will format)

6.1 SAGE Harvard reference style

2.2 General

1. Initials should be used without spaces or full points.
2. Up to three authors may be listed. If more are provided, then list the first three authors and represent the rest by et al. Fewer authors followed by et al. is also acceptable.

2.3 Text citations

All references in the text and notes must be specified by the authors' last names and date of publication together with page numbers if given.

Do not use *ibid.*, *op. cit.*, *infra.*, *supra.* Instead, show the subsequent citation of the same source in the same way as the first.

Where et al. is used in textual citations, this should always be upright, not italic.

Note the following for the style of text citations:

1. If the author's name is in the text, follow with year in parentheses:

... Author Last Name (year) has argued ...

2. If author's name is not in the text, insert last name, comma and year:

... several works (Author Last Name, year) have described ...

3. Where appropriate, the page number follows the year, separated by a colon:

... it has been noted (Author Last Name, year: page nos) that ...

4. Where there are two authors, give both names, joined by 'and'; if three or more authors, use et al.:

... it has been stated (Author Last Name and Author Last Name, year) ...

... some investigators (Author Last Name et al., year) ...

5. If there is more than one reference to the same author and year, insert a, b, etc. in both the text and the list:

... it was described (Author Last Name, yeara, yearb) ...

6. Enclose within a single pair of parentheses a series of references, separated by semicolons:

... and it has been noted (Author Last Name and Author Last Name, year; Author Last Name and Author Last Name, year; Author Last Name, year) ...

Please order alphabetically by author names.

7. If two or more references by the same author are cited together, separate the dates with a comma:

... the author has stated this in several studies (Author Last Name, year, year, year) ...

Please start with the oldest publication.

8. Enclose within the parentheses any brief phrase associated with the reference:

... several investigators have claimed this (but see Author Last Name, year: page nos–page nos)

9. For an institutional authorship, supply the minimum citation from the beginning of the complete reference:

... a recent statement (Name of Institution, year: page nos) ...

... occupational data (Name of Bureau or Institution, year: page nos) reveal ...

10. For authorless articles or studies, use the name of the magazine, journal, newspaper or sponsoring organization, and not the title of the article:

... it was stated (*Name of Journal*, year) that ...

11. Citations from personal communications are not included in the reference list:

... has been hypothesized (Name of Person Cited, year, personal communication).

2 Reference list

3. Check that the list is in alphabetical order (treat Mc as Mac).
4. Names should be in upper and lower case.
5. Where several references have the same author(s), do not use ditto marks or em dashes; the name must be repeated each time.
6. Last Names containing de, van, von, De, Van, Von, de la, etc. should be listed under D and V respectively. List them as: De Roux DP and not Roux DP, de. When cited in the main text without the first name, use capitals for De, Van, Von, De la, etc. (Van Dijk, year)
7. Names containing Jr or II should be listed as follows:
 - Author Last Name Initial Jr (year)
 - Author Last Name Initial II (year)
8. References where the first-named author is the same should be listed as follows:
 - Single-author references in date order;
 - Two-author references in alphabetical order according to the second author's name;
 - Et al. references in alphabetical order; in the event of more than one entry having the same date, they should be placed in alphabetical order of second (or third) author, and a, b, etc. must be inserted.
 - Brown J (2003)
 - Brown TR and Yates P (2003)
 - Brown W (2002)
 - Brown W (2003a)
 - Brown W (2003b)
 - Brown W and Jones M (2003)
 - Brown W and Peters P (2003)
 - Brown W, Hughes J and Kent T (2003a)
 - Brown W, Kent T and Lewis S (2003b)
7. Check that all periodical data are included – volume, issue and page numbers, publisher, place of publication, etc.
8. Journal titles should not be abbreviated in SAGE Harvard journal references
9. Where et al. is used in reference lists, it should always be upright, not italic.

4. Reference styles

Book

Clark JM and Hockey L (1979) *Research for Nursing*. Leeds: Dobson Publishers.

Book chapter

Gumley V (1988) Skin cancers. In: Tschudin V and Brown EB (eds) *Nursing the Patient with Cancer*. London: Hall House, pp.26–52.

Journal article

Huth EJ, King K and Lock S (1988) Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals. *British Medical Journal* 296(4): 401–405.

Journal article published ahead of print

Huth EJ, King K and Lock S (1988) Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals. *British Medical Journal*. Epub ahead of print 12 June 2011. DOI: 10.1177/09544327167940.

Website

National Center for Professional Certification (2002) Factors affecting organizational climate and retention. Available at: www.cwla.org./programmes/triechmann/2002fbwfiles (accessed 10 July 2010).

Thesis/dissertation

Clark JM (2001) *Referencing style for journals*. PhD Thesis, University of Leicester, UK.

Newspaper/magazine

Clark JM (2006) Referencing style for journals. *The Independent*, 21 May, 10.

Conference article (published or unpublished)

Clark JM and Smith P (2002) Latest research on car exhaust manifolds. In: *17th international conference on strain analysis* (ed L Macadam), London, UK, 23–25 September 2010, pp.12–14. London: Professional Engineering Publishing.

Blog

Clark JM (2006) Article title. In: Blog title. Available at: www.blogit.com/johnmatthewclark (accessed 20 August 2011).

Report

1. MacDonald S (2008) The state of social welfare in the UK. Report, University of Durham, UK, June.
2. Citigroup Ltd. (2011) *How to make your money work for you*. Report for the Department of Finance. Report no. 123345, 13 June. Oxford: OUP.

Package insert (medical etc.)

1. Eisai Inc. (2008) Aloxi (package insert). New York: Esai Inc.

Standard

1. ISO 27799:2008 (2008) Information security management in health.

Interviews

Uitgeschreven interviews: zie elektronische bijlage.